

Dopravní výchova a její úloha při výchově dětí a mládeže

Jiří Čtvrtečka

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav krizového řízení

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Jiří Čtvrtečka
Osobní číslo: L21030
Studijní program: B1022A020002 Management rizik
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Dopravní výchova a její úloha při výchově dětí a mládeže

Zásady pro vypracování

- Zpracujte teoretickou část bakalářské práce z domácích i zahraničních zdrojů.
- Provedte analýzu současného stavu vzdělávání dopravní výchovy dospívajících dětí.
- Na základě provedené analýzy proveďte návrhy a opatření pro zlepšení dané problematiky při výchově dětí a mládeže.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. JOCHMANNOVÁ, Leona a KIMPLOVÁ, Tereza. *Psychologie zdraví: biologické, psychosociální, digitální a spirituální aspekty*. Psyché. Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-2569-2.
2. MACHOVÁ, Jitka a KUBÁTOVÁ, Dagmar. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5351-5.
3. ŠUCHA, Matuš. *Dopravní psychologie pro praxi: výběr, výcvik a rehabilitace řidičů*. Psyché. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4113-0.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Jaromír Novák, CSc.**
Ústav krizového řízení

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2024**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

Ing. et Ing. Jiří Konečný, Ph.D.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 3.5.2024

Jméno a příjmení studenta: Jiří Čtvrtečka

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Práce se zabývá dopravní výchovou dětí a mládeže s cílem identifikovat úroveň znalostí a potenciální rizika spojená s nedostatečnou přípravou v této oblasti. Teoretická část práce přináší přehled současných poznatků o dopravní výchově, zdůrazňuje její význam pro dospívající a analyzuje faktory ovlivňující jejich bezpečnostní chování v dopravě. V praktické části bylo provedeno dotazníkové šetření, které zkoumalo úroveň znalostí dopravní výchovy mezi dospívajícími a identifikovalo specifická rizika vyplývající z jejich nedostatečných znalostí. Na základě získaných dat byla formulována doporučení a opatření, která by měla přispět ke zlepšení situace v oblasti dopravní výchovy a bezpečnosti dospívajících na silnicích. Práce poskytuje ucelený pohled na problematiku dopravní výchovy dětí a mládeže a přináší užitečné poznatky a doporučení pro další rozvoj této oblasti.

Klíčová slova: bezpečnost, chování, doprava, dopravní výchova, dospívající, mládež, prevence, rizika, školní prostředí, vzdělávání.

ABSTRACT

The thesis focuses on traffic education of children and youth, which aims to identify the level of knowledge and potential risks associated with weak preparation in this area. The theoretical part of this work focuses on current knowledge about traffic education, emphasizes its importance for teenagers, and analyzes the factors that are influencing their safety behavior in traffic. In the practical part, a survey was carried out that explored the level of knowledge of traffic education among teenagers and identified specific risks resulting from their unsatisfactory knowledge. Based on the data from the survey created suggestions and measures which should be helpful to improve the situation in traffic education and the safety of teenagers on the roads. This thesis provides a complete overview of the issue of traffic education for children and youth and offers useful suggestions and recommendations for the next development of this area.

Keywords: Safety, behavior, traffic, traffic education, adolescent, youth, prevention, risks, school environment, education.

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu doc. Ing. Jaromíru Novákovi CSc., za jeho vedení, podporu a cenné rady během mého pracování na bakalářské práci. Jeho odborné znalosti a ochota mi byly neocenitelnou oporou při dosahování cílů této práce. Dále bych chtěl poděkovat mé milované rodině za neustálou podporu a obětavost během mého studia.

Motto:

„Jediným učitelem, kterému se sem tam podaří někoho vychovat, je život.“

- Gabriel Laub

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 PROBLEMATIKA BEZPEČNOSTI DĚTÍ A MLÁDEŽE	11
1.1 OBECNÝ PŘEHLED BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK DĚTÍ A MLÁDEŽE	11
1.1.1 Fyzická bezpečnost	12
1.1.2 Digitální bezpečnost	14
1.1.3 Bezpečnost ve školním prostředí	15
1.2 PSYCHICKÉ A SOCIÁLNÍ ASPEKTY BEZPEČNOSTI DĚTÍ	16
2 BEZPEČNOST DĚTÍ V DOPRAVĚ	18
2.1 DOPRAVNÍ VÝCHOVA	19
2.2 VÝZNAM DOPRAVNÍ VÝCHOVY	21
2.3 PŘÍSTUPY K DOPRAVNÍ VÝCHOVĚ	22
2.4 DOPRAVNÍ VÝCHOVA PODLE VĚKU DĚTÍ	22
2.5 VÝZVY A PŘEKÁŽKY V DOPRAVNÍ VÝCHOVĚ	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
3 KVANTITATIVNÍ PRŮZKUM	28
3.1 SBĚR DAT	32
3.2 ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY	56
3.3 NÁVRH OPATŘENÍ KE ZLEPŠENÍ DOPRAVNÍ VÝCHOVY DĚTÍ	58
4 DISKUSE A SHRNU TÍ	61
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
SEZNAM GRAFŮ	68

ÚVOD

Dopravní výchova hraje zásadní roli v procesu výchovy dětí a mládeže, neboť představuje klíčový nástroj pro zvyšování bezpečnosti na silnicích a ve veřejném prostoru. Jejím cílem je nejen předat základní znalosti o pravidlech silničního provozu, ale také vštípit zodpovědné chování a respekt k pravidlům a ostatním účastníkům dopravy. Dopravní výchova začíná již v předškolním věku a pokračuje během celého školního vzdělávání, přičemž se obsah a metody výuky postupně adaptují na věk a schopnosti dětí a mladistvých. Výuka se neomezuje pouze na teoretické znalosti, ale zahrnuje i praktické dovednosti, jako je bezpečné přecházení silnice, správné chování na kole či jako chodec, a orientaci ve veřejném prostoru.

Význam dopravní výchovy dále spočívá v rozvoji sociálních a osobnostních kompetencí, jako jsou sebekontrola, rozhodovací schopnosti a schopnost posuzovat rizika. Tyto dovednosti jsou nezbytné pro bezpečné účastnění se v dopravním prostředí a mají přesah i do jiných oblastí života. Integrací dopravní výchovy do školních osnov a mimoškolních aktivit se také podporuje celkové povědomí o významu bezpečnosti a vzájemné pomoci. Díky tomu mohou děti a mládež lépe chápat důsledky svého chování nejen pro sebe, ale i pro ostatní, a stávají se tak aktivními a zodpovědnými účastníky silničního provozu.

Role rodiny a širší komunity je v procesu dopravní výchovy nezastupitelná. Rodiče a pečovatelé jsou často prvními, kdo dětem předávají základní principy bezpečného chování, a jejich příklad má na děti velký vliv. Spolupráce mezi školami, rodinami a místními orgány může vytvářet podporující prostředí pro efektivní výuku a aplikaci dopravní výchovy v praxi. Veřejné kampaně, dopravní parky a školní projekty jsou příkladem aktivit, které mohou doplnit formální vzdělávání a pomáhat budovat bezpečnější společnost pro všechny její členy. Rozvoj a podpora dopravní výchovy tak představují investici do bezpečnosti a kvality života nejen současných, ale i budoucích generací.

Hlavním cílem práce je ověření úrovně znalostí dopravní výchovy u dospívajících a identifikace potenciálních rizik, která vyplývají z jejich nedostatečné připravenosti v této oblasti. Práce si klade za úkol analyzovat současný stav znalostí dopravní výchovy mezi dospívajícími, identifikovat klíčové faktory, které ovlivňují jejich bezpečnostní chování v dopravním prostředí, a odhalit případné mezery v jejich vědomostech a dovednostech. Na základě těchto zjištění bude následně formulován soubor doporučení a opatření, která by měla přispět ke zlepšení situace v oblasti dopravní výchovy a bezpečnosti dospívajících na silnicích.

Práce ověří znalostí dopravní výchovy u dospívajících dětí a analyzuje jejich následná rizika. V teoretické části bude proveden přehled současných poznatků o dopravní výchově, jejím významu pro dospívající a o faktorech ovlivňujících jejich bezpečné chování v dopravě. V praktické části budou prezentovány výsledky dotazníkového šetření. Bude zkoumána úroveň znalostí dopravní výchovy mezi dospívajícími a budou identifikována specifická rizika vyplývající z jejich chybějících nebo nedostatečných znalostí.

Na základě provedené analýzy budou v diskusní části interpretována hlavní zjištění a budou navržena konkrétní opatření pro zlepšení situace v oblasti dopravní výchovy dospívajících. Závěr shrne hlavní poznatky práce, zdůrazní její přínos a rekapituluje navržená opatření pro zlepšení dopravní výchovy mezi dospívajícími.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PROBLEMATIKA BEZPEČNOSTI DĚTÍ A MLÁDEŽE

Problematika bezpečnosti dětí a mládeže představuje v dnešní společnosti jeden z nejzávažnějších a nejkompexnějších problémů. S narůstajícím tempem moderního života a s tím souvisejícími riziky se bezpečnost mladších generací stává stále více zásadním tématem pro rodiče, vzdělávací instituce, vlády a neziskové organizace po celém světě. Bezpečnost dětí a mládeže není omezena pouze na fyzickou integritu, ale zahrnuje také psychickou pohodu a ochranu v digitálním prostředí. Ve fyzickém světě to znamená prevenci nehod, zranění a násilí, zatímco v psychické rovině je důležité zabývat se problémy jako je šikana, kyberšikana a další formy psychického násilí (Balík, 2006).

V oblasti fyzické bezpečnosti se instituce a rodiny potýkají s výzvou udržet děti v bezpečí v prostředí, které je často vnímáno jako stále nebezpečnější, což vyžaduje komplexní přístupy, které spojují vzdělávání, preventivní opatření a připravenost na krizové situace. Dopravní výchova, nauka o první pomoci a programy prevence úrazů jsou pro vytvoření bezpečného prostředí pro mladé lidi důležité. Současně je nezbytné rozvíjet psychickou odolnost dětí a mládeže, aby byly schopné čelit výzvám a stresu, které moderní život přináší, což zahrnuje nejen poskytování podpory a zdrojů pro řešení problémů, ale také vytváření inkluzivního a podporujícího prostředí v rodinách, školách a komunitách (Šucha, 2013).

1.1 Obecný přehled bezpečnostních rizik dětí a mládeže

V současné době se děti a mládež setkávají s mnohastrannými bezpečnostními riziky, která jsou způsobena jak tradičními, tak nově se objevujícími hrozbami v jejich každodenním životě. Fyzická bezpečnost je ohrožena nejen v důsledku zvyšujícího se počtu dopravních nehod, ve kterých se mladí lidé stávají oběťmi nebo účastníky, ale také kvůli rostoucímu výskytu násilných činů ve školách a na veřejných místech (Alonso, 2021). Tyto události zdůrazňují potřebu intenzivního vzdělávání v oblasti dopravní výchovy a osobní bezpečnosti, zahrnující prevenci úrazů a násilí. Navíc, riziko úrazů v domácnosti a na hřištích vyžaduje neustálou pozornost a předcházení, včetně zabezpečení prostředí a vzdělávání dětí o potenciálních nebezpečích. Je zřejmé, že fyzická bezpečnost mladých lidí vyžaduje komplexní přístup, který zahrnuje jak preventivní opatření, tak výchovu k zodpovědnosti a sebeochraně (Friedl, 2002). Podpora odolnosti a pozitivního sebeobrazu, spolu s poskytováním bezpečných prostředků pro vyjádření a řešení problémů, jsou klíčové pro prevenci psychických problémů a podporu duševního zdraví mládeže (Límová, 2006).

S ohledem na narůstající využívání digitálních technologií a sociálních médií se bezpečnostní rizika v kyberprostoru stávají stále závažnějšími. Výzvy spojené s ochranou mladých lidí v digitálním prostředí vyžadují nejen technická řešení, ale také vzdělávací programy, které mladé lidi informují o potenciálních nebezpečích a učí je, jak se těmto rizikům vyhnout a jak chránit svou identitu a soukromí online. Spolupráce mezi vzdělávacími institucemi, rodiči, technologickými společnostmi a vládními orgány je nezbytná pro vytvoření bezpečného online prostředí, kde mohou děti a mládež růst a učit se bez obav z hrozeb, které s sebou nese kyberprostor (Machová a Kubátová, 2015).

Socializace, definovaná jako „*začleňování se do skupiny, týmu, společnosti,*“ může být v období puberty negativně ovlivněna určitými osobnostními rysy. Barták (2021, s. 74) popisuje, že v tomto vývojovém stádiu může mladý člověk ztroskotat.

1.1.1 Fyzická bezpečnost

Fyzická bezpečnost dětí a mládeže představuje fundamentální zájem společnosti, který se zaměřuje na ochranu nejmladších a nejzranitelnějších jejích členů před úrazy, násilím a jinými fyzickými hrozbami. Tato oblast zahrnuje široké spektrum aktivit a opatření, od prevence dopravních nehod až po zabezpečení bezpečného prostředí ve školách, doma a na veřejných místech. Vzhledem k tomu, že děti a mladí lidé tráví značnou část svého času ve škole, je zásadní, aby vzdělávací instituce přijímaly efektivní bezpečnostní protokoly, včetně pravidelných cvičení evakuace a školení o první pomoci, která jsou klíčová pro minimalizaci rizik spojených s možnými nehodami nebo násilnými incidenty. Současně je nezbytné, aby rodiče a pečovatelé byli informováni a zapojeni do vytváření bezpečného domácího prostředí, zejména v kontextu prevence domácích úrazů, které patří mezi nejčastější příčiny zranění u dětí (Khan, 2021).

Dopravní výchova a bezpečnost jsou dalšími klíčovými aspekty fyzické bezpečnosti, s ohledem na vysoký počet dopravních nehod zahrnujících děti a mládež jako chodce, cyklisty nebo cestující. Intenzivní vzdělávací programy a kampaně zaměřené na osvětu v oblasti dopravních pravidel, bezpečného chování na silnicích a využívání ochranných prvků, jako jsou cyklistické helmy a bezpečnostní pásy, jsou nezbytné pro snižování rizika dopravních nehod. Urbanistické plánování a vývoj infrastruktury, které přihlíží k potřebám dětí a zajišťuje bezpečné přechody, chodníky a cyklostezky, jsou fundamentální pro podporu jejich fyzické bezpečnosti ve venkovním prostředí (Jochmanová a Kimplová, 2022).

Ochrana dětí a mládeže před fyzickým násilím vyžaduje společný a multidisciplinární přístup, který zahrnuje školy, rodiny, komunity a státní instituce. Vytváření bezpečného a podporujícího prostředí, kde se děti cítí slyšeny a chráněny, je základem pro prevenci násilí. Programy zaměřené na rozvoj sociálních dovedností, empatie a řešení konfliktů, společně s efektivními protokoly pro identifikaci a řešení případů násilí a šikany, jsou nezbytné pro zajištění jejich celkové fyzické bezpečnosti. Současně musí být k dispozici dostatečné zdroje pro podporu a rehabilitaci obětí násilí, aby mohly překonat své zkušenosti a vrátit se k normálnímu životu. Fyzická bezpečnost dětí a mládeže tak zůstává prioritou vyžadující neustálou pozornost, inovaci a spolupráci napříč všemi sektory společnosti (Gounaridou a kol., 2021).

Úsilí o zajištění fyzické bezpečnosti dětí a mládeže musí být komplexní a proaktivní, zahrnující nejen reakci na bezprostřední hrozby, ale i preventivní strategie zaměřené na minimalizaci rizik. Tento přístup vyžaduje nejen osvětu a vzdělávání, ale také legislativní a politické změny, které podporují vytváření bezpečnějšího prostředí. Zákony zaměřené na ochranu dětí před fyzickým trestáním, regulace rychlosti v oblastech blízko škol a hřišť, a přísnější kontroly na prodej a distribuci zbraní jsou kritické kroky k dosažení tohoto cíle. Vytváření partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem může urychlit implementaci inovativních řešení, jako jsou inteligentní přechody pro chodce a bezpečnostní aplikace, které mohou pomoci chránit děti ve více aspektech jejich každodenního života (Brom, 2015). Dalším důležitým faktorem je podpora ze strany komunit, která je pro vytváření bezpečných a inkluzivních prostředí pro děti a mladé lidi zásadní. Komunitní programy, jako jsou sousedské hlídky, bezpečnostní workshopy a akce zaměřené na osvětu a prevenci, mohou významně přispět k zvýšení povědomí o bezpečnostních rizicích a způsobech jejich předcházení. Aktivní zapojení dětí a mládeže do těchto programů nejen posiluje jejich vlastní bezpečnostní dovednosti, ale také podporuje rozvoj silného pocitu zodpovědnosti a vzájemné péče ve společnosti. Povzbuzení mladých lidí, aby se stali advokáty vlastní bezpečnosti a bezpečnosti svých vrstevníků, je klíčové pro budování rezilientnějších komunit (Amiour a kol., 2022).

Spolupráce mezi akademickými institucemi, vládními agenturami a neziskovými organizacemi může pomoci v identifikaci nejúčinnějších přístupů a rozšíření osvědčených praxí.

1.1.2 Digitální bezpečnost

Digitální bezpečnost a dopravní výchova dětí jsou na první pohled odlišná témata, avšak obě mají společný základní cíl: ochranu dětí a mládeže před potenciálními riziky. Stejně jako dopravní výchova učí děti bezpečně se pohybovat na silnicích a rozpoznávat dopravní značky, digitální bezpečnost je zaměřena na edukaci mladých lidí o rizicích spojených s používáním internetu a digitálních technologií. Oba přístupy se snaží vybavit děti potřebnými znalostmi a dovednostmi, aby mohly čelit výzvám a nebezpečím, která přináší jak reálný, tak virtuální svět. Zatímco dopravní výchova může zabránit fyzickým úrazům na cestách, digitální bezpečnost chrání mládež před kyberšikanou, zneužíváním a dalšími online hrozbami. Oba tyto aspekty výchovy se tedy doplňují a přispívají k celkovému bezpečí a pohodě dětí.

Dalším důležitým aspektem digitální bezpečnosti je ochrana před kyberšikanou, což je forma šikany, která se odehrává prostřednictvím digitálních platforem a může mít devastující dopad na psychické zdraví a pohodu mladých lidí. Je nezbytné, aby školy, rodiny a komunity spolupracovaly na vytváření bezpečných a podporujících online prostředí, kde děti a mladiství vědí, kam se obrátit pro pomoc a podporu, pokud se stanou obětí kyberšikany. Zároveň musí být mladým lidem poskytnuty nástroje a strategie, jak se proti kyberšikaně bránit a jak podporovat vrstevníky, kteří byli šikanováni. Tímto způsobem se nejen chrání individuální uživatelé, ale také se buduje silnější a odolnější online komunita, která odmítá šikanování a podporuje pozitivní vzájemné interakce (Mizerová, 2004).

V kontextu digitální bezpečnosti je také nezbytné řešit otázky související s přístupem k nevhodnému obsahu a rizikem závislosti na digitálních médiích. Rodiče a vychovatelé by měli být vybaveni znalostmi a nástroji pro monitoring a regulaci digitálního chování dětí, zatímco respektují jejich právo na soukromí a autonomii, což se týká například používání rodičovských kontrol, stanovení hranic pro používání digitálních zařízení a podporu zdravého digitálního životního stylu, který zahrnuje čas strávený off-line. Vzdělávání o digitální závislosti a jejích dopadech na duševní a fyzické zdraví je rovněž klíčové pro předcházení negativním důsledkům nadměrného používání technologií. Společným úsilím a spoluprací mezi všemi zainteresovanými stranami lze vytvořit bezpečné digitální prostředí, které podporuje zdravý vývoj a pohodu dětí a mládeže.

1.1.3 Bezpečnost ve školním prostředí

Bezpečnost ve školním prostředí je základním předpokladem pro efektivní vzdělávání a rozvoj dětí a mládeže. Školy nejsou jen místy, kde se děti učí akademickým dovednostem. Jsou také prostředím, kde se formují sociální interakce a kde by měl být každý žák chráněn před fyzickým a psychickým násilím. Z toho důvodu musí být školy vybaveny komplexními bezpečnostními procedurami, které zahrnují nejen fyzickou bezpečnost školních budov a zařízení, ale také prevenci šikany a kyberšikany, zajištění bezpečného online prostředí a ochranu před potenciálními vnějšími hrozbami. Efektivní komunikace mezi školním personálem, žáky a rodiči je pro identifikaci a řešení bezpečnostních otázek důležité, stejně jako pro budování vzájemné důvěry a zajištění pocitu bezpečí mezi všemi zúčastněnými stranami (Nielander, 2014).

„Klíčovou roli k nastavení a dodržování podmínek „zdravé a bezpečné školy“ má management školy a samotní učitelé. Pokud jsou hodnoty ochrany zdraví a bezpečí součástí vize školy, pak vhodným manažerským vedením dokáže vedení školy měnit v tomto směru postoje učitelů i nepedagogických zaměstnanců školy.“ (Kovaříková, 2020, s. 15).

Kromě fyzických opatření, jako jsou bezpečnostní kamery, kontrolované vstupy a nácvik evakuačních plánů, je nezbytné, aby školy aktivně pracovaly na vytváření inkluzivního a podporujícího školního klimatu. Programy zaměřené na rozvoj emocionální inteligence, respektu a tolerance mezi žáky mohou významně přispět k prevenci konfliktů a násilného chování. Tato opatření by měla být doplněna o pravidelné vzdělávací aktivity, které informují žáky o důležitosti osobní bezpečnosti, způsobech ochrany před možnými hrozbami a strategiích pro bezpečné řešení konfliktů. Tímto způsobem školy nejen chrání své studenty před okamžitými hrozbami, ale také je vybavují dovednostmi a znalostmi, které jsou nezbytné pro navigaci v rizicích a výzvách moderního světa.

Před listopadem 1989, v éře před pádem komunistického režimu v Československu, byl koncept školní bezpečnosti výrazně odlišný od dnešní praxe. Tehdejší školní prostředí neznalo bezpečnostní kamery ani sofistikované monitorovací systémy, které jsou dnes běžnou součástí zajištění bezpečí ve vzdělávacích institucích. Hlavní důvod spočíval v odlišném sociálně-politickém uspořádání – společnost nebyla demokratická, a tak přístupy k ochraně soukromí a individuální svobody byly mnohem restriktivnější. Nevládla zde také tak silná komercializace veřejného prostoru, protože ekonomika byla plánovaná a centralizovaně řízená. Z těchto důvodů nebyla potřeba ani tak vysoká motivace k implementaci rozsáhlých bezpečnostních opatření v školách. V dnešní době je však situace

zcela odlišná a ve světle globalizace a technologického pokroku se bezpečnost stává prioritou i ve školním prostředí, což odráží změny v hodnotách a prioritách naší společnosti. Důležité je zdůraznit roli škol jako aktivních účastníků v širší komunitní síti, která se podílí na ochraně dětí a mládeže. Spolupráce s místními orgány, policejními složkami, neziskovými organizacemi a poskytovateli zdravotnických služeb může školám pomoci získat přístup k dodatečným zdrojům a odborným znalostem, které jsou klíčové pro řešení komplexních bezpečnostních výzev. Tato partnerství mohou také podporovat vývoj a implementaci širších preventivních programů, které adresují sociální a environmentální faktory přispívající k násilí a zneužívání mezi mladými lidmi. Zajištění bezpečného školního prostředí je tedy nepřetržitým procesem, který vyžaduje společné úsilí všech členů komunity, s cílem vytvořit stabilní a podporující rámec pro zdravý rozvoj každého dítěte (Stojan, 2009).

1.2 Psychické a sociální aspekty bezpečnosti dětí

Psychické a sociální aspekty bezpečnosti dětí a mládeže jsou v dnešní době stejně důležité jako opatření na ochranu jejich fyzického zdraví. Vzhledem k tomu, že děti tráví značné množství času v interakci se svými vrstevníky, ať už osobně nebo online, je nezbytné zajistit, že tyto interakce jsou pozitivní a podporující. Psychické well-being mladých lidí může být negativně ovlivněno řadou faktorů, včetně šikany, izolace, sociálního vyloučení nebo rodinných problémů. Tyto zážitky mohou vést k problémům jako jsou úzkost, deprese, nízké sebevědomí až k sebepoškozování. Je tedy klíčové, aby školy a rodiny spolupracovaly na vytváření silné sítě podpory pro děti a mládež, včetně přístupu k poradenským službám, kde mohou hledat pomoc a vedení v případě potřeby (Pospíšilová, 2012).

Další významnou součástí psychické a sociální bezpečnosti je vytváření prostředí, ve kterém se děti cítí hodnotné a akceptované, například formou poskytování příležitostí k rozvoji dovedností a zájmů, které posilují jejich sebevědomí a pocit příslušnosti. Vzdělávací systémy by měly podporovat inkluzivní vzdělávání, které respektuje rozmanitost a podporuje rovnost mezi žáky bez ohledu na jejich původ, schopnosti nebo sociální status. Posilování sociální soudržnosti ve třídě a ve škole může vést k vytvoření pozitivního a podporujícího sociálního prostředí, kde je šikana a vyloučení minimální. Aktivita, které podporují týmovou práci, empatii a vzájemnou podporu mezi studenty, jsou zásadní pro budování silných sociálních vazeb a podporují celkovou psychickou odolnost (Novak, 2019).

Důležité je uznat roli, kterou hrají digitální média a technologie ve formování sociálních a psychických aspektů bezpečnosti dětí. Kyberprostor může být zdrojem podpory a pozitivních sociálních interakcí, ale také rizikem pro psychické zdraví díky anonymitě a snadnosti, s jakou se může šířit šikana a negativní obsah. Vzdělávání dětí o digitální etiketě, bezpečném používání internetu a sociálních sítí, stejně jako o strategiích, jak čelit online šikaně, je nezbytné. Rodiče a vychovatelé by měli být vybaveni nástroji a znalostmi, jak efektivně monitorovat a omezovat online aktivitu dětí, zatímco jim zároveň poskytují prostor pro samostatný rozvoj a učení se zodpovědnosti v digitálním světě. (Stenson, 2021).

Dílčí závěr

Problematika bezpečnosti dětí a mládeže je v současném rychle se měnícím světě stále zásadnějším tématem. Bezpečnost mladých není omezena jen na jejich fyzickou integritu, ale zahrnuje také psychickou pohodu a bezpečnost v digitálním prostředí. Zatímco ve fyzickém světě jde především o prevenci nehod, násilí a zranění, v psychické rovině se soustředíme na boj proti šikaně a kyberšikaně.

V oblasti fyzické bezpečnosti se školy a rodiny snaží vytvořit bezpečné prostředí prostřednictvím kombinace vzdělávání, preventivních opatření a přípravy na krizové situace. To zahrnuje dopravní výchovu, první pomoc a prevenci úrazů. Paralelně je klíčové budovat psychickou odolnost mladých lidí, která jim pomůže čelit výzvám a stresům moderního života. To vyžaduje nejen poskytování podpory a zdrojů pro řešení problémů, ale také vytváření inkluzivního a podporujícího prostředí v rodinách, školách a komunitách. Tento holistický přístup umožňuje efektivněji chránit mladé generace a zvyšovat jejich pohodu a bezpečnost v různých životních situacích.

2 BEZPEČNOST DĚTÍ V DOPRAVĚ

Bezpečnost dětí v dopravě je zásadním tématem, které vyžaduje nepřetržitou pozornost a koordinovanou akci mezi rodiči, školami, komunitami a státními orgány. Každý rok jsou v důsledku dopravních nehod po celém světě tisíce dětí zraněny nebo přijdou o život. Aby se tyto tragédie minimalizovaly, je nezbytné zavést komplexní opatření pro vzdělávání, infrastrukturu a legislativu. Vzdělávání dětí o základech bezpečného chování v dopravě, včetně bezpečného přecházení ulice, používání cyklistické helmy a správného chování na kole či jako spolujezdce v autě, je základním krokem. Dále je klíčové, aby se děti naučily rozumět a respektovat dopravní značky a signály. Školy a rodiče hrají v tomto procesu nezastupitelnou roli, protože mohou poskytovat nejen základní informace a dovednosti, ale také modelovat správné chování v reálných situacích (Stojan, 2007).

Infrastrukturní opatření, jako jsou bezpečné chodníky, přechody pro chodce, zóny snížené rychlosti v okolí škol a hřišť a dostatečné osvětlení veřejných prostor, jsou rovněž nezbytná pro zajištění bezpečnosti dětí v dopravě. Tyto prvky infrastruktury by měly být navrženy s ohledem na potřeby dětí, aby se snížilo riziko nehod a zvýšila se jejich schopnost bezpečně se pohybovat ve svém okolí. Kromě fyzických opatření je důležité také zavést legislativní a regulační rámec, který podporuje bezpečné chování v dopravě, včetně předpisů týkajících se rychlosti vozidel, používání bezpečnostních pásů a dětských autosedaček, a zákazů ohledně používání mobilních telefonů při řízení. Tyto zákony musí být doprovázeny účinnými kontrolními a sankčními mechanismy, aby bylo zajištěno jejich dodržování (Štikar, a kol., 2003).

Nezbytné je rovněž zvýšit veřejné povědomí o důležitosti bezpečnosti dětí v dopravě prostřednictvím kampaní, veřejných diskusí a mediálních aktivit. Osvěta rodičů, řidičů a širší veřejnosti o rizicích a o tom, jak mohou přispět k bezpečnosti dětí, je klíčové pro vytvoření silné kulturní normy, která prioritizuje ochranu mladých životů. Spolupráce mezi různými aktéry, od rodin, škol, místních komunit až po vládní instituce, je nezbytná pro vytvoření uceleného a efektivního systému, který zajistí, že děti mohou bezpečně cestovat, hrát si a učit se, bez ohledu na to, kde se nacházejí. Zajištění bezpečnosti dětí v dopravě tak vyžaduje společné úsilí a závazek k ochraně nejcennějších členů naší společnosti (Stoličný, 2013).

Iniciativy na podporu bezpečnosti dětí v dopravě mohou být ještě účinnější, když jsou doplněny o inovativní technologie a digitální nástroje. Aplikace pro chytré telefony, které umožňují rodičům sledovat polohu svých dětí, nebo digitální hry a vzdělávací programy zaměřené na dopravní výchovu, mohou hrát v rozvoji bezpečnostního povědomí a

dovedností u dětí klíčovou roli. Pokročilé technologie, jako jsou systémy pro automatické rozpoznávání chodců a asistenční systémy pro řidiče, mohou značně přispět ke snížení rizika nehod. Integrace těchto technologických řešení do každodenního života vyžaduje spolupráci mezi technologickými firmami, výrobci automobilů, orgány veřejné správy a vzdělávacími institucemi. Společným cílem by mělo být vytvoření bezpečného dopravního prostředí, které umožňuje dětem prozkoumávat svět kolem sebe bez zbytečných rizik. Rozvoj a implementace těchto technologií a strategií by měly jít ruku v ruce s osvětou a aktivním zapojením dětí do procesu učení o bezpečnosti, což z nich činí nejen pasivní příjemce ochrany, ale aktivní účastníky vlastní bezpečnosti (Votruba, 2004).

2.1 Dopravní výchova

„Do učebních osnov základních škol byla dopravní výchova ustanovena až ve školním roce 1969/1970. Je to období, kdy se v tehdejší Československu začala hromadně stavět dopravní hřiště. V této době se stává známým jménem v oblasti metodiky dopravní výchovy Josef Votruba, který je autorem mnoha metodik dopravní výchovy na 1. stupni základní školy a také metodik pro výuku a výcvik na dětském dopravním hřišti“ (CDV, 2015).

Dopravní výchova představuje zásadní složku výchovně-vzdělávacích programů, která má za cíl připravit děti a mládež na bezpečné a zodpovědné účastnění se v dopravním prostředí. Tato výchova zahrnuje široké spektrum témat, od základních pravidel silničního provozu, přes bezpečné chování na silnici až po důležitost používání bezpečnostních prvků, jako jsou cyklistické helmy a bezpečnostní pásy. Efektivní dopravní výchova by měla začít již v raném věku a pokračovat během celého vzdělávacího procesu, přičemž se postupně rozšiřuje o složitější témata a praktické dovednosti. Tento přístup umožňuje dětem postupně si osvojit potřebné znalosti a dovednosti pro bezpečné chování jako chodci, cyklisté, uživatelé veřejné dopravy a v budoucnosti také jako řidiči (Trifunovič, 2022).

Klíčovým aspektem účinné dopravní výchovy je integrace praktických cvičení a simulací, které dětem umožňují prožít a procvičit si bezpečné chování v kontrolovaném a bezpečném prostředí. Tyto aktivity mohou zahrnovat výuku na dopravních hřištích, simulátory řízení a interaktivní hry zaměřené na dopravní situace. Tyto praktické zkušenosti nejenže pomáhají upevnit teoretické znalosti, ale také rozvíjejí důležité rozhodovací a reakční schopnosti, které jsou nezbytné pro zvládnutí nečekaných situací v reálném dopravním prostředí. Důraz na praktickou výchovu podporuje u dětí větší porozumění rizikům a zvyšuje jejich sebevědomí při pohybu ve veřejném prostoru (Votruba, 2001).

Důležité je zdůraznit také roli rodiny a komunity ve výchově k bezpečnému chování v dopravě. Rodiče a ostatní dospělí představují pro děti modely chování, jejichž příkladu často následují. Proto je zásadní, aby se i dospělí zapojili do dopravní výchovy a byli si vědomi svého vzorového působení. Rodičovské workshopy, společné bezpečnostní akce a rodinné dopravní vzdělávací programy mohou podpořit spolupráci mezi školami, rodinami a místními komunitami a vytvořit tak silný základ pro bezpečné chování dětí ve veřejném prostoru. Společným úsilím a nepřetržitým zdůrazňováním důležitosti bezpečnosti v dopravě lze výrazně přispět k ochraně nejmladších účastníků silničního provozu (Stoličný, 2013).

Žáci na druhém stupni základního vzdělávání by měli být schopni vnímat dopravní situaci, tuto správně vyhodnotit a následně vyvodit odpovídající závěry pro vlastní chování v roli chodce, nebo cyklisty (Balada a kol., 2016). Za minimální úroveň je v tomto ohledu považováno dosažení toho, že žák *„uplatňuje základní pravidla silničního provozu pro cyklisty; správně vyhodnotí jednoduchou dopravní situaci na hřišti“* (Balada a kol., 2016, s. 50).

Ekonomická náročnost programů zaměřených na zdraví a dopravní výchovu dětí je významným faktorem, který ovlivňuje rozhodování rodin, škol a komunit. V oblasti zdraví a nemoci může být investice do preventivních opatření, jako jsou očkování a pravidelné zdravotní kontroly, vnímána jako ekonomicky efektivnější ve srovnání s vysokými náklady na léčbu nemocí. Tyto preventivní programy nejenže snižují finanční zátěž pro rodiny, ale také pro zdravotní systém, protože pomáhají minimalizovat potřebu dražší akutní péče a zároveň zvyšují kvalitu života dětí.

Podobně v oblasti dopravní výchovy, i když počáteční investice do vzdělávacích programů a infrastrukturálních vylepšení může být vysoká, dlouhodobý ekonomický přínos v podobě snížení počtu dopravních nehod a úrazů může tyto náklady výrazně převýšit. Například rodinné dopravní vzdělávací programy a školní bezpečnostní iniciativy nejenže zvyšují bezpečnost dětí, ale také stavějí základy pro trvalé bezpečné chování, což má pozitivní dopad na celou společnost. Spolupráce mezi školami, rodinami a komunitami v těchto oblastech může být klíčem k budování bezpečnějšího a zdravějšího prostředí pro všechny, zatímco ekonomické zdroje jsou využívány efektivněji.

2.2 Význam dopravní výchovy

Dopravní výchova představuje nezbytnou součást komplexního vzdělávacího programu, který má za cíl připravit jedince na zodpovědné účastnění se v dopravním systému a zvyšovat celkovou bezpečnost na silnicích. Význam dopravní výchovy přesahuje pouhou akumulaci znalostí o dopravních pravidlech a značkách; zahrnuje rozvoj kompetencí, které umožňují dětem a mládeži bezpečně se pohybovat v různých dopravních situacích, rozvíjí u nich schopnost rychle a správně reagovat na potenciální nebezpečí a posiluje jejich povědomí o důležitosti bezpečného chování nejen pro sebe, ale i pro ostatní účastníky silničního provozu. Dopravní výchova tak přispívá k formování zodpovědných chování a postojů, které jsou klíčové pro snižování nehodovosti a zvyšování bezpečnosti na veřejných komunikacích (Mizerová, 2004).

V současné době, kdy se děti a mládež stále častěji stávají aktivními účastníky dopravy, ať už jako chodci, cyklisté nebo uživatelé hromadné dopravy, se význam dopravní výchovy ještě umocňuje. Rozvoj dovedností v této oblasti od raného věku přispívá k vytvoření silných základů pro celoživotní bezpečné chování v dopravě. Tento proces vzdělávání navíc podporuje kritické myšlení a sebereflexi, které jsou nezbytné pro adekvátní hodnocení rizik a bezpečné rozhodování v rychle se měnícím prostředí moderních silnic. Efektivní dopravní výchova tak má potenciál nejen zachraňovat životy tím, že přímo ovlivňuje chování jedinců v dopravním systému, ale také pozitivně přispívá k formování zodpovědné a udržitelné mobility pro budoucí generace (Balík, 2006).

Kromě bezprostředního přínosu pro bezpečnost účastníků dopravy má dopravní výchova také širší společenský význam. Podporuje vytváření kultury bezpečnosti, vzájemného respektu a ohleduplnosti na silnicích, což jsou hodnoty, jež přesahují rámec dopravního chování a odrážejí se v celkovém sociálním klimatu. Prostřednictvím dopravní výchovy lze efektivně oslovit a zapojit mladé lidi do diskusí o veřejném prostoru, udržitelné dopravě a společenské odpovědnosti, čímž se posiluje jejich pocit sounáležitosti a aktivního přispění k pozitivním změnám ve společnosti. V této souvislosti dopravní výchova představuje nejen prostředek k zajištění osobní bezpečnosti jedinců, ale také platformu pro rozvoj občanské společnosti, ve které jsou respekt, ohleduplnost a bezpečnost klíčovými pilíři společného soužití.

2.3 Přístupy k dopravní výchově

Přístupy k dopravní výchově závisí na věkové kategorii adresátů, kulturním kontextu a dostupných vzdělávacích zdrojích. Pro efektivní osvojení zásad bezpečného chování v dopravě je klíčové kombinovat teoretické vzdělávání s praktickými zkušenostmi. U mladších dětí se často uplatňuje hra a příběhy jako způsob, jak představit základní koncepty, jako jsou dopravní značky, význam semaforů, a bezpečné přecházení ulice. Jak děti starší, přechází vzdělávání k více strukturovaným lekcím, které zahrnují jak znalost právních předpisů, tak rozvoj dovedností potřebných pro bezpečnou jízdu na kole nebo chůzi po městě. V adolescenci a rané dospělosti se dopravní výchova zaměřuje na přípravu budoucích řidičů, s důrazem na praktické řízení, pochopení rizikového chování a jeho důsledků, a význam zodpovědného přístupu k řízení (Límová, 2006).

Interaktivní a participativní metody výuky, včetně simulátorů řízení, virtuální reality a dopravních hřišť, představují moderní a účinný způsob, jak zapojit děti a mládež do aktivního učení o dopravní bezpečnosti. Tyto metody umožňují žákům experimentovat s různými dopravními situacemi v bezpečném prostředí a učit se z vlastních rozhodnutí a chyb bez reálného rizika. Skupinové diskuse mohou také podporovat reflexi a kritické myšlení o dopravních scénářích a etických dilematech. Klíčem k úspěchu je adaptabilita programů dopravní výchovy, aby reflektovaly měnící se technologie a společenské normy, jakož i specifické potřeby a zájmy jednotlivých věkových skupin (Khan, 2021).

Spolupráce mezi školami, rodinami, komunitami a dopravními autoritami hraje zásadní roli v posilování dopravní výchovy. Rodiče a pečovatelé jsou prvními učiteli dětí v oblasti dopravního chování a jejich příklad má zásadní vliv. Komunitní programy a kampaně, jako jsou "Chůze do školy", "Bezpečná cesta do školy" nebo cyklistické kurzy, mohou posílit vzdělávání, které děti obdrží ve škole, a zároveň podporovat celospolečenské zapojení do problematiky dopravní bezpečnosti. Účinná dopravní výchova vyžaduje koordinovaný přístup, který zahrnuje širokou škálu aktérů a zdrojů, a neustálou aktualizaci obsahu a metodiky, aby odpovídaly současným výzvám a technologickému vývoji v oblasti dopravy (Balík, 2006).

2.4 Dopravní výchova podle věku dětí

Dopravní výchova podle věku dětí je klíčová pro jejich postupný a efektivní rozvoj dovedností potřebných pro bezpečné chování v dopravním prostředí. Ve velmi raném věku,

u předškolních dětí, se dopravní výchova zaměřuje převážně na základní koncepty, jako je rozpoznávání dopravních světel, význam jednotlivých dopravních značek a bezpečné přecházení silnice. V této fázi je důraz kladen na hravou formu výuky, kdy se využívají pohádky, písničky a jednoduché hry, které děti zábavnou formou seznamují s dopravními pravidly. Je důležité, aby tyto aktivity byly podporovány praktickými ukázkami a modelováním správného chování ze strany dospělých, což pomáhá dětem lépe pochopit a zapamatovat si, jak se chovat na silnici (Brom, 2015).

Pro děti ve školním věku se dopravní výchova stává více strukturovanou a zahrnuje širší spektrum témat. V této fázi je klíčové učit děti nejen o základních pravidlech, ale také o významu bezpečného chování jako chodců, cyklistů a cestujících ve veřejné dopravě. Děti se učí, jak si všimnout a interpretovat chování ostatních účastníků silničního provozu, a jak reagovat v potenciálně nebezpečných situacích. Větší důraz je kladen na rozvoj kritického myšlení a schopnosti samostatně rozhodovat o bezpečném chování v dopravě. Součástí výuky by také měly být praktické zkušenosti, jako jsou dopravní hřiště nebo simulované dopravní situace, které umožňují dětem procvičit si naučené dovednosti v bezpečném prostředí (Alonso, 2021).

Pro starší děti a mládež, zejména pro ty, kteří se blíží věku, kdy mohou začít řídit motorová vozidla, se dopravní výchova zaměřuje na pokročilé aspekty bezpečnosti a zodpovědnosti v dopravě. Tato výuka zahrnuje důkladné porozumění silničním předpisům, osvětu o rizicích spojených s řízením pod vlivem alkoholu nebo drog, a významu odpovědného chování nejen za volantem, ale i jako spolujezdce. Důraz je kladen na vytváření udržitelných dopravních návyků, jako je výběr bezpečných tras, používání veřejné dopravy nebo jízda na kole jako zdravější a ekologičtější alternativy k osobním automobilům. V tomto stádiu je také důležité podporovat diskuzi a reflexi o sociálních a environmentálních aspektech dopravy, což mladým lidem pomáhá chápat dopravu v širších souvislostech a přemýšlet o jejím vlivu na společnost a životní prostředí (Pospíšilová, 2012).

Významným aspektem dopravní výchovy podle věku je i zapojení moderních technologií a digitálních médií, které rezonují s aktuálními zájmy a způsoby učení dnešních dětí a mladých lidí. Aplikace, virtuální realita a online hry nabízejí interaktivní a angažující způsoby, jak se učit o dopravních pravidlech a bezpečném chování. Sociální média a online platformy nabízejí prostor pro sdílení zkušeností, diskuzi o dopravních situacích a rozvoj komunitního povědomí o dopravní bezpečnosti. Tento přístup nejen podporuje aktivní zapojení mladých lidí do vlastního učení, ale také pomáhá šířit důležité informace o dopravní bezpečnosti mezi širší veřejností (Stojan, 2009).

Dopravní výchova podle věku dětí je klíčová pro jejich postupný a efektivní rozvoj dovedností potřebných pro bezpečné chování v dopravním prostředí. Ve velmi raném věku, u předškolních dětí, se dopravní výchova zaměřuje převážně na základní koncepty, jako je rozpoznávání dopravních světel, význam jednotlivých dopravních značek a bezpečné přecházení silnice. V této fázi je důraz kladen na hravou formu výuky, kdy se využívají pohádky, písničky a jednoduché hry, které děti zábavnou formou seznamují s dopravními pravidly. Je důležité, aby tyto aktivity byly podporovány praktickými ukázkami a modelováním správného chování ze strany dospělých, což pomáhá dětem lépe pochopit a zapamatovat si, jak se chovat na silnici (Brom, 2015).

Pro děti ve školním věku se dopravní výchova stává více strukturovanou a zahrnuje širší spektrum témat. V této fázi je klíčové učit děti nejen o základních pravidlech, ale také o významu bezpečného chování jako chodců, cyklistů a cestujících ve veřejné dopravě. Děti se učí, jak si všimnout a interpretovat chování ostatních účastníků silničního provozu, a jak reagovat v potenciálně nebezpečných situacích. Větší důraz je kladen na rozvoj kritického myšlení a schopnosti samostatně rozhodovat o bezpečném chování v dopravě. Součástí výuky by také měly být praktické zkušenosti, jako jsou dopravní hřiště nebo simulované dopravní situace, které umožňují dětem procvičit si naučené dovednosti v bezpečném prostředí (Alonso, 2021).

Pro starší děti a mládež, zejména pro ty, kteří se blíží věku, kdy mohou začít řídit motorová vozidla, se dopravní výchova zaměřuje na pokročilé aspekty bezpečnosti a zodpovědnosti v dopravě. Tato výuka zahrnuje důkladné porozumění silničním předpisům, osvětu o rizicích spojených s řízením pod vlivem alkoholu nebo drog, a významu odpovědného chování nejen za volantem, ale i jako spolujezdce. Důraz je kladen na vytváření udržitelných dopravních návyků, jako je výběr bezpečných tras, používání veřejné dopravy nebo jízda na kole jako zdravější a ekologičtější alternativy k osobním automobilům. V tomto stádiu je také důležité podporovat diskuzi a reflexi o sociálních a environmentálních aspektech dopravy, což mladým lidem pomáhá chápat dopravu v širších souvislostech a přemýšlet o jejím vlivu na společnost a životní prostředí (Pospíšilová, 2012).

Významným aspektem dopravní výchovy podle věku je i zapojení moderních technologií a digitálních médií, které rezonují s aktuálními zájmy a způsoby učení dnešních dětí a mladých lidí. Aplikace, virtuální realita a online hry nabízejí interaktivní a angažující způsoby, jak se učit o dopravních pravidlech a bezpečném chování. Sociální média a online platformy nabízejí prostor pro sdílení zkušeností, diskuzi o dopravních situacích a rozvoj komunitního povědomí o dopravní bezpečnosti. Tento přístup nejen podporuje aktivní zapojení mladých

lidí do vlastního učení, ale také pomáhá šířit důležité informace o dopravní bezpečnosti mezi širší veřejností (Stojan, 2009).

2.5 Výzvy a překážky v dopravní výchově

Výzvy a překážky v dopravní výchově jsou různorodé a mohou výrazně ovlivnit její efektivitu a dosah. Jednou z hlavních výzev je nedostatečná integrace dopravní výchovy do školních osnov. Ačkoli význam dopravní výchovy je široce uznáván, ve skutečnosti často není dostatečně zastoupena ve vzdělávacím programu, nebo je předávána nekonzistentně a bez pevně stanovených vzdělávacích cílů. Tento nedostatek může vést k tomu, že děti a mládež nezískají potřebné znalosti a dovednosti pro bezpečné chování v dopravě. Důležitá je tedy systematická integrace dopravní výchovy do vzdělávacích programů na všech úrovních vzdělávání, spolu s poskytováním dostatečných zdrojů a školení pro učitele, kteří tuto výchovu mají na starost (Trifunovič, 2022).

Další výzvou je udržení aktuálnosti a relevance dopravní výchovy vzhledem k rychle se měnícímu technologickému a sociálnímu prostředí. S rozvojem nových technologií, jako jsou elektrické koloběžky, autonomní vozidla a digitální aplikace pro navigaci a dopravu, se mění i dopravní prostředí a s tím souvisí i potřebné dovednosti pro bezpečné chování v něm. Dopravní výchova musí být flexibilní a schopná reagovat na tyto změny, aby zůstala relevantní a účinná. To vyžaduje neustálé aktualizace učebních materiálů a metodik, což může být pro vzdělávací instituce jak logisticky, tak finančně náročné (Stoličný, 2013).

Překážkou může být také nedostatečné zapojení rodin a komunity do procesu dopravní výchovy. Výchova k bezpečnému chování v dopravě nemůže probíhat pouze v rámci školy, ale vyžaduje podporu a modelování správného chování i v domácím prostředí a v širším společenském kontextu. Rodiče a pečovatelé hrají klíčovou roli v dopravní výchově, avšak mnohdy nemají dostatečné znalosti nebo jsou si nevědomi svého vlivu na dopravní chování dětí. Efektivní dopravní výchova by tedy měla zahrnovat strategie pro zapojení rodin a veřejnosti, včetně informačních kampaní, workshopů a společných vzdělávacích aktivit (Votruba, 2004).

Výzvu i zajištění rovného přístupu ke kvalitní dopravní výchově představuje pro všechny děti a mládež, bez ohledu na jejich socioekonomický status nebo místo bydliště. V mnoha případech se kvalita a dostupnost dopravní výchovy liší v závislosti na regionálních nebo lokálních rozdílech ve financování a prioritách. To může vést k nerovnostem v úrovni připravenosti dětí na bezpečné účastnění se v dopravním systému. Je tedy nezbytné, aby

státní politiky a programy usilovaly o zajištění rovnoměrného rozdělení zdrojů a příležitostí pro dopravní vzdělávání po celé zemi, aby všechny děti měly možnost stát se bezpečnými a zodpovědnými účastníky dopravy (Štikar a kol., 2003).

Dílčí závěr

Dopravní výchova je nezbytnou součástí komplexního vzdělávacího programu a má zásadní význam pro přípravu jedinců na zodpovědnou účast v dopravním systému. Cílem je nejen poskytnout znalosti o dopravních pravidlech a značkách, ale také vyvíjet dovednosti, které umožňují bezpečnou účast v různých dopravních situacích. Efektivní dopravní výchova tak pomáhá rozvíjet rychlou a správnou reakci na potenciální nebezpečí a posiluje povědomí o důležitosti bezpečného chování. Tyto kompetence jsou klíčové nejen pro osobní bezpečnost, ale i pro bezpečnost ostatních účastníků silničního provozu.

Dopravní výchova přináší významné přínosy jak pro jednotlivce, tak pro společnost jako celek. Pomáhá snižovat nehodovost a zvyšovat bezpečnost na veřejných komunikacích, a současně podporuje vytváření kultury vzájemného respektu a ohleduplnosti na silnicích. Tato kultura přesahuje rámec běžného dopravního chování a odráží se v celkovém sociálním klimatu, podporuje udržitelnou mobilitu a zvyšuje občanskou společenskou odpovědnost. Díky tomu je dopravní výchova nejen základem pro osobní bezpečnost, ale i platformou pro rozvoj zodpovědné a informované občanské společnosti.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 KVANTITATIVNÍ PRŮZKUM

Dopravní výchova je zásadní součástí vzdělávacího procesu, která má za cíl připravit mladé jedince na bezpečné a zodpovědné účastnění se v dopravním systému. Znalost základních pravidel silničního provozu, chování na silnici a používání bezpečnostních prvků jsou klíčové pro snížení rizika dopravních nehod a zvýšení bezpečnosti na silnicích.

Pro dosažení stanoveného cíle bylo realizováno dotazníkové šetření, které bylo zpřístupněno prostřednictvím online platformy VypIno.cz. Respondenti byli vyzváni k vyplnění dotazníku obsahujícího uzavřené otázky, které zkoumaly jejich znalosti a povědomí o dopravní výchově. Tento přístup umožnil efektivní sběr dat od širokého spektra respondentů a následnou analýzu získaných informací.

Dotazník s uzavřenými otázkami nabízí několik výhod i nevýhod. Mezi jeho výhody patří jednoduchost vyplňování pro respondenty, rychlé a snadné zpracování dat pro výzkumníky a možnost srovnání odpovědí v rámci celého vzorku. Naopak nevýhodou mohl být omezený prostor pro individuální vyjádření a nedostatečné pokrytí komplexních témat, což podle autora práce mohlo vést k omezenému pochopení kontextu odpovědí.

Během tří týdnů, kdy byl dotazník vystaven, se podařilo získat zpět celkem 119 vyplněných formulářů. Tento počet respondentů představuje reprezentativní vzorek dospívající populace, který umožnil provést analýzu a identifikovat klíčové oblasti nedostatečného povědomí a znalostí v oblasti dopravní výchovy. Tyto poznatky poskytly důležité informace pro navrhování vhodných opatření a intervencí, které povedou k zvýšení bezpečnosti dospívajících v dopravě a snížení rizika dopravních nehod.

Etické aspekty

Při provádění výzkumu jsou etické aspekty zásadním hlediskem, které je třeba pečlivě zvažovat a dodržovat. Mezi klíčové etické principy patří například princip autonomie, respektu k respondentům, spravedlnosti a nepoškozování. To znamená, že každý respondent měl právo na svobodné rozhodnutí o své účasti ve výzkumu a byl informován o účelu a průběhu studie. Dále byla zajištěna ochrana osobních údajů a důvěrnost dat, aby bylo zachováno soukromí respondentů a minimalizováno riziko možné újmy.

Omezení výzkumu

Mezi hlavní omezení patřilo omezení vzorku respondentů na specifickou skupinu dospívajících, což mohlo ovlivnit reprezentativnost výsledků a jejich obecnou aplikovatelnost. Další omezení bylo spojeno s použitím online dotazníkové platformy, což mohlo vyloučit některé dospívající, kteří neměli přístup k internetu nebo se dobrovolně neúčastnili dotazníkového šetření. Toto omezení mohlo mít vliv na rozsah a diverzitu vzorku respondentů a omezení obecnosti získaných dat. Dalším omezením mohl být časový rámec výzkumu, který mohl být krátký a neposkytoval dostatek času pro detailní analýzu a hlubší porozumění specifickým aspektům dopravní výchovy mezi dospívajícími. Omezení mohla také spočívat ve specifických metodologických postupech, které byly použity při sběru a analýze dat, a které mohly ovlivnit interpretaci výsledků.

Výzkumný vzorek

Pro účely výzkumu byl výzkumný vzorek zaměřen na dospívající ve věkovém rozmezí od 10 do 18 let. Respondenti byli vybíráni z různých škol a regionů, aby byla zajištěna diverzita a reprezentativnost vzorku. Kromě toho byl výzkumný vzorek omezen na respondenty, kteří měli přístup k internetu a byli ochotni dobrovolně vyplnit dotazník na online platformě VyplnTo.cz. Tímto způsobem bylo zajištěno, že vzorek bude relevantní pro studovanou problematiku a že bude možné získat dostatečný počet respondentů pro statisticky významné závěry. Omezení na dospívající ve věkovém rozmezí od 10 do 18 let bylo zvoleno s ohledem na specifické potřeby této věkové skupiny a na jejich úroveň vzdělání a zkušeností s dopravním prostředím. Takové nastavení filtru umožnilo získat cenné poznatky o stavu znalostí dopravní výchovy mezi dospívajícími a identifikovat specifická rizika spojená s jejich chybějícími nebo nedostatečnými znalostmi. V rámci dotazníkového šetření bylo respondentům položeno 24 otázek.

Výzkumné otázky

Výzkumnými otázkami práce jsou:

VO1: „*Jaká je úroveň znalostí dopravních pravidel mezi dospívajícími?*“

Tato otázka zkoumá základní znalosti dospívajících o dopravních pravidlech a značkách. Cílem je identifikovat, zda mají dospívající dostatečné vědomosti potřebné pro bezpečné chování na silnici jako chodci, cyklisté či mladí řidiči. Pochopení jejich úrovně znalostí pomůže identifikovat specifické oblasti, které vyžadují zlepšení nebo intenzivnější vzdělávací zásahy.

VO2: „*Jaké faktory ovlivňují bezpečnostní chování dospívajících v dopravě?*“

Tato otázka se zaměřuje na identifikaci vnějších a vnitřních faktorů, které ovlivňují dopravní chování dospívajících. Zahrnuje faktory jako jsou rodinné zázemí, vliv vrstevníků, přístup k dopravnímu vzdělávání a osobní zkušenosti s dopravními situacemi. Porozumění těmto faktorům je klíčové pro návrh účinných preventivních a vzdělávacích programů.

VO3: „*Jaký vliv mají moderní technologie a sociální média na dopravní výchovu dospívajících?*“

V této otázce se zkoumá role moderních technologií a sociálních médií v dopravní výchově. Hodnotí se, zda a jak technologie a sociální média přispívají k rozvoji nebo naopak k oslabení dopravních znalostí a bezpečnostního chování mládeže. Tato otázka může také naznačit potenciál těchto nástrojů pro inovativní přístupy v dopravní výchově.

VO4: „*Jaké jsou nejčastější chyby a omyly dospívajících související s dopravním chováním a jaké s tím souvisí rizika?*“

Zde se zaměřujeme na specifické chování a chyby, které dospívající nejčastěji páchají v dopravním prostředí, a hodnotíme, jaká rizika s tím souvisí. Pochopení těchto chyb umožní navrhnout cílená opatření pro jejich prevenci a zvýšení celkové bezpečnosti dospívajících na silnicích.

VO5: „*Jaké vzdělávací strategie a metody jsou nejefektivnější pro zlepšení znalostí a chování dospívajících v oblasti dopravní výchovy?*“

Tato otázka se zabývá identifikací a hodnocením různých vzdělávacích přístupů a metod v dopravní výchově s cílem zjistit, které z nich jsou nejúčinnější při zlepšování znalostí a bezpečnostního chování dospívajících. Zaměřuje se na srovnání tradičních a inovativních vzdělávacích nástrojů, včetně využití digitálních technologií a interaktivních metod.

Každá z těchto otázek představuje klíčovou oblast zájmu, jejíž prozkoumání pomůže vytvořit komplexní obraz o současném stavu dopravní výchovy mezi dospívajícími a otevře cestu k návrhu efektivních opatření pro její zlepšení.

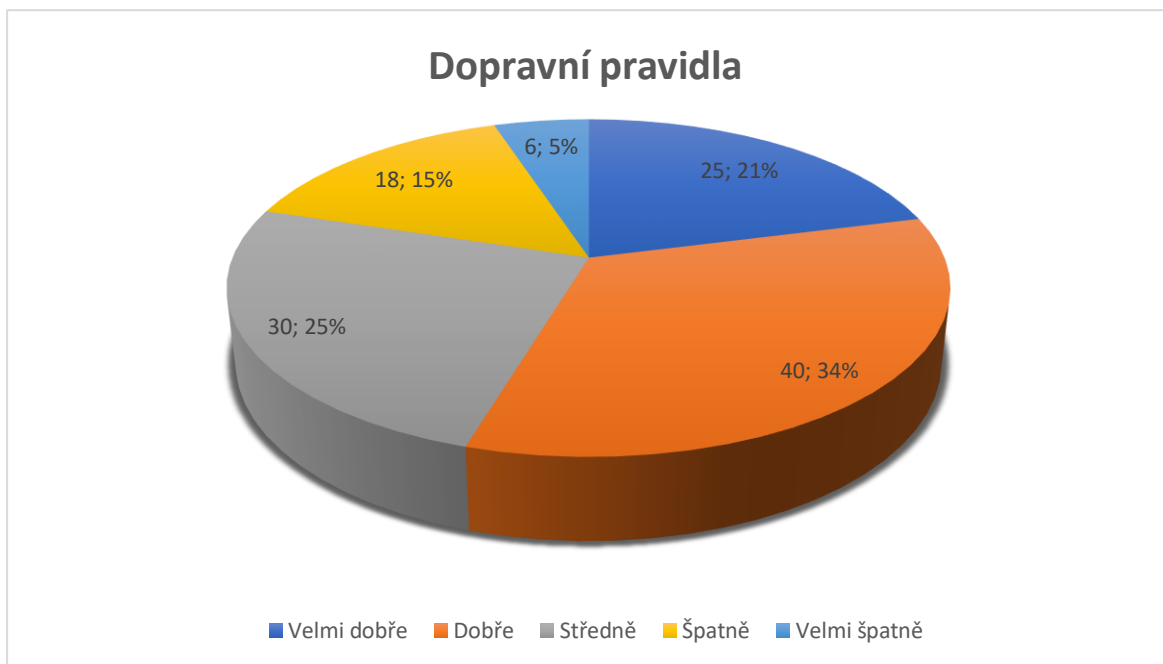
Při realizaci této práce budou využity různé vědecké metody, včetně analýzy a syntézy pro zpracování teoretických poznatků a výzkumných dat, indukce a dedukce, a dotazníkového šetření jako primárního nástroje pro sběr dat od dospívajících. Dotazníkové šetření poskytne kvantitativní údaje o rozsahu znalostí v oblasti dopravní výchovy a umožní identifikovat

běžné chyby a omyly, které mohou vést k nebezpečným situacím. Tyto metody budou aplikovány s cílem poskytnout komplexní pohled na problematiku a navrhnout efektivní řešení pro zlepšení dopravního vzdělávání a bezpečnostních návyků mezi dospívajícími.

3.1 Sběr dat

Otázka 1: Jak moc podle Tvého názoru rozumíš dopravním pravidlům?

Graf 1: Odpovědi respondentů na otázku č. 1

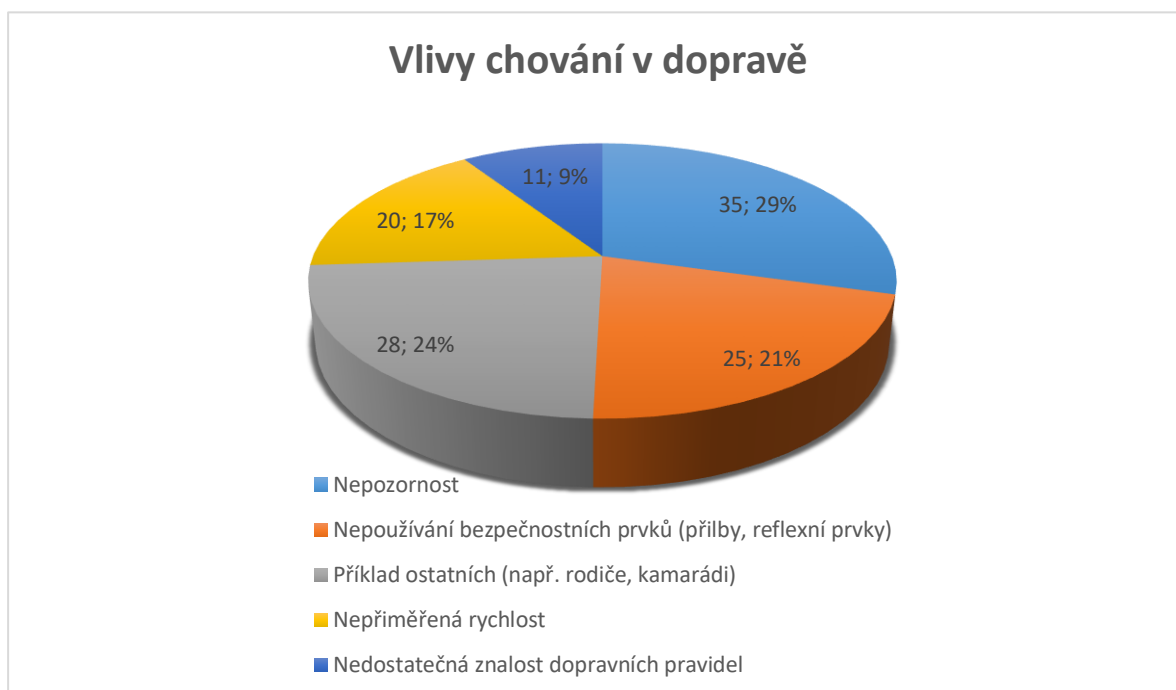

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Výsledky ukazují, že většina dospívajících má alespoň základní znalost dopravních pravidel, ale je třeba věnovat pozornost těm, kteří odpověděli, že je znají středně, špatně nebo velmi špatně. 21 % (25 respondentů) vykazuje výbornou znalost pravidel, označujíc se za "velmi dobře" seznámené. Dalších 34 % (40 respondentů) hodnotilo své znalosti jako "dobré". Avšak zbytek skupiny, tedy 25 % (30 respondentů) se umístilo ve střední kategorii, zatímco 15 % (18 respondentů) a 5 % (6 respondentů) hodnotilo své znalosti jako "špatné" a "velmi špatné". Tato data ukazují, že ačkoliv většina dospívajících má alespoň základní povědomí o dopravních pravidlech, stále existuje významný počet mladých lidí, kterým by se mělo dostat dalšího vzdělání a podpory v této oblasti, aby bylo možné zvýšit jejich úroveň znalostí a celkovou bezpečnost na silnicích.

Otázka 2: Co nejvíce ovlivňuje Tvé chování v dopravě?

Graf 2: Odpovědi respondentů na otázku č. 2

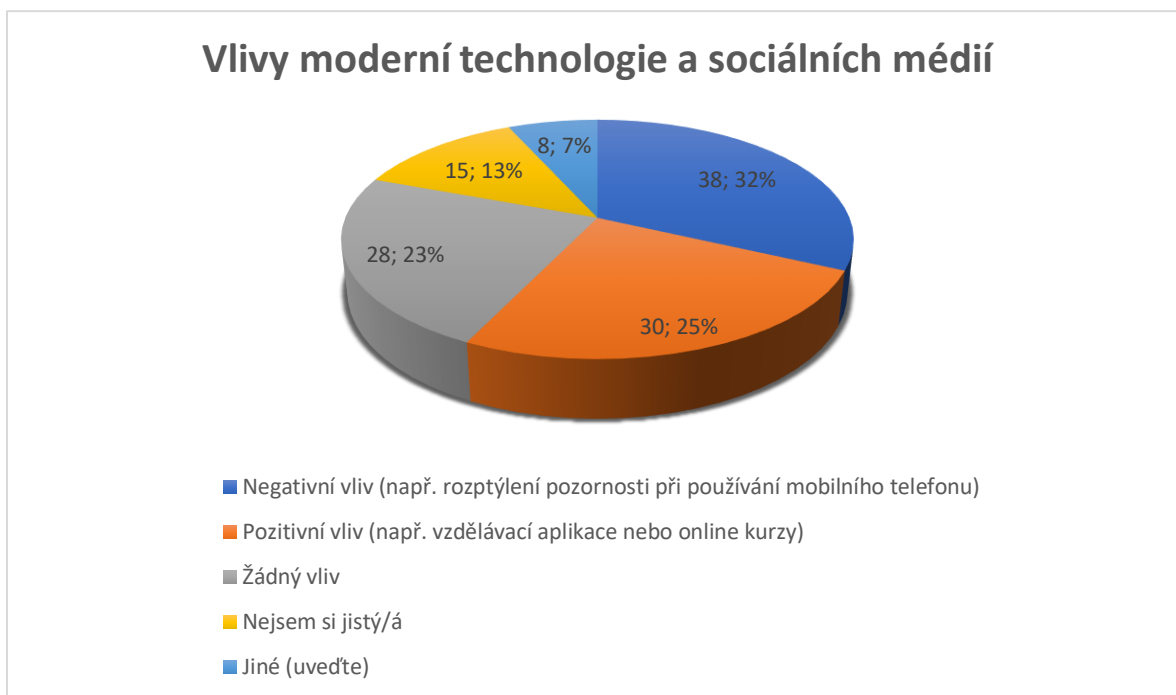

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Respondenti nejčastěji uvádějí, že jejich bezpečnostní chování ovlivňuje nepozornost a nedostatečné používání bezpečnostních prvků. 35 respondentů odpovědělo, že hlavním faktorem ovlivňujícím jejich chování je nepozornost, což představuje 29 % dotázaných. Dále 28 respondentů (24 %) uvedlo, že jejich chování v dopravě nejvíce ovlivňuje příklad ostatních, jako jsou rodiče a kamarádi. Nepoužívání bezpečnostních prvků, jako jsou přilby nebo reflexní prvky, je hlavním faktorem pro 25 respondentů (21 %), zatímco nepřiměřená rychlost ovlivňuje 20 respondentů (17 %). Nedostatečné znalosti dopravních pravidel jako hlavní faktor ovlivňující chování uvedlo 11 respondentů, což je 9 % účastníků průzkumu.

Otázka 3: Ovlivňují podle Tvého názoru moderní technologie a sociální média nějakým způsobem Tvé chování v dopravě?

Graf 3: Odpovědi respondentů na otázku č. 3

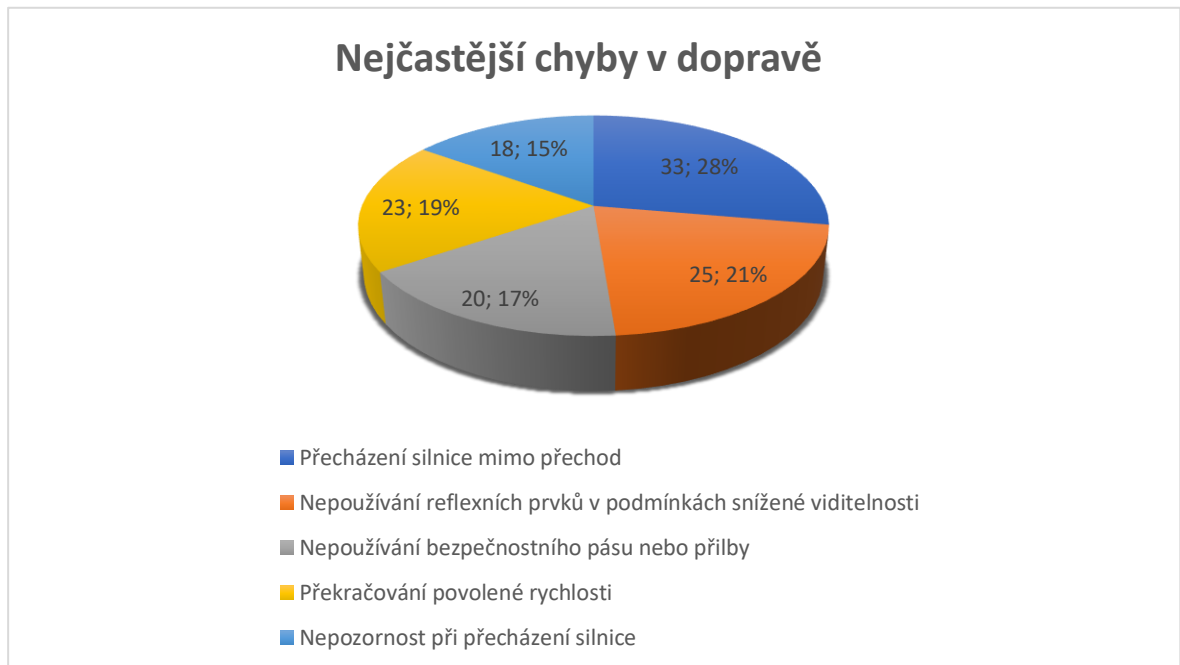

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Většina respondentů uvádí, že moderní technologie mají spíše negativní vliv na dopravní výchovu, především kvůli rozptýlení pozornosti při používání mobilních telefonů. V průzkumu 38 respondentů, což představuje 32 %, uvedlo, že moderní technologie a sociální média mají negativní vliv na jejich chování v dopravě, přičemž jako příklad uvedli rozptýlení pozornosti při používání mobilního telefonu. Naopak 30 respondentů (25 %) cítí, že technologie mají pozitivní vliv, díky využívání vzdělávacích aplikací nebo online kurzů. Dalších 28 respondentů (24 %) nezaznamenalo žádný vliv technologií na své chování v dopravě. Názor na vliv technologií si není jistých 15 respondentů (13 %), a 8 respondentů (7 %) uvedlo jiné vlivy, které nebyly specifikovány.

Otázka 4: Jaké chyby děláš v dopravě nejčastěji?

Graf 4: Odpovědi respondentů na otázku č. 4

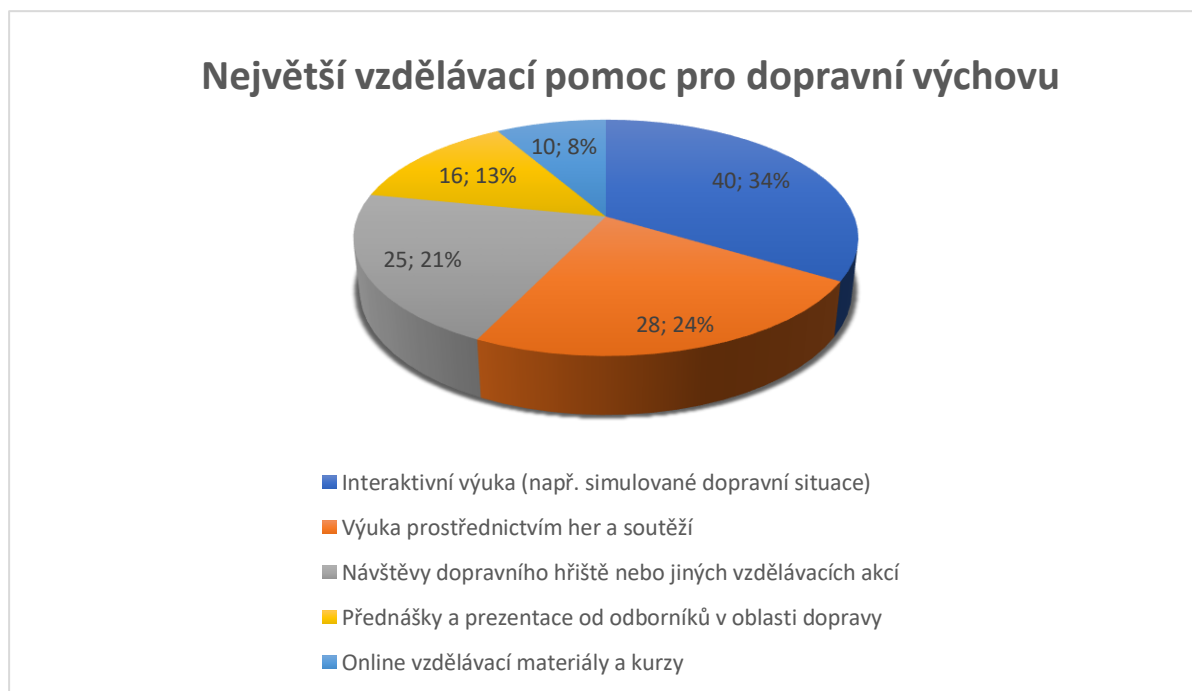

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Nejčastější chybou je přecházení silnice mimo přechod, což může zvýšit riziko dopravních nehod, zejména v oblastech s těžkým provozem. V průzkumu 33 respondentů (28 %) uvedlo, že nejčastěji přecházejí silnici mimo přechod. Dále 25 respondentů (21 %) přiznalo, že nenosí reflexní prvky za snížené viditelnosti. Nepoužívání bezpečnostního pásu nebo přilby je běžné u 20 respondentů (17 %), překračování povolené rychlosti uvedlo 23 respondentů (19 %) a nepozornost při přecházení silnice byla zmiňována 18 respondentů (15 %).

Otázka 5: Co si myslíš, že by Ti nejvíce pomohlo ve zlepšení Tvých znalostí a chování v oblasti dopravní výchovy?

Graf 5: Odpovědi respondentů na otázku č. 5

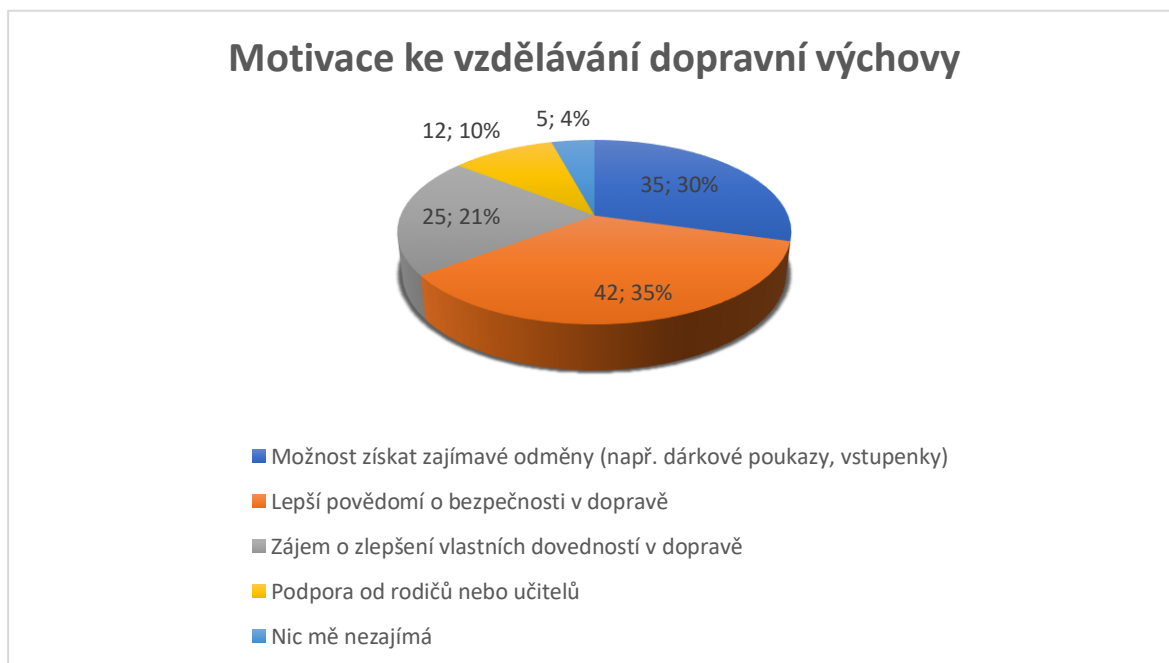

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Respondenti nejvíce preferují interaktivní výuku a výuku prostřednictvím her a soutěží jako nejefektivnější metody pro zlepšení znalostí a chování v oblasti dopravní výchovy. V průzkumu 40 respondentů (34 %) uvedlo, že by jim nejvíce prospěla interaktivní výuka, jako jsou simulované dopravní situace. Výuka prostřednictvím her a soutěží by byla preferována 28 respondentů (24 %), zatímco 25 respondentů (21 %) by ocenilo návštěvy dopravního hřiště nebo jiných vzdělávacích akcí. Přednášky a prezentace od odborníků v oblasti dopravy by vyhovovaly 16 respondentům (13 %) a online vzdělávací materiály a kurzy by podle 10 respondentů (8 %) přispěly k jejich lepšímu vzdělání v oblasti dopravy.

Otázka 6: Co by tě motivovalo k aktivnější účasti na dopravní výchově?

Graf 6: Odpovědi respondentů na otázku č. 6

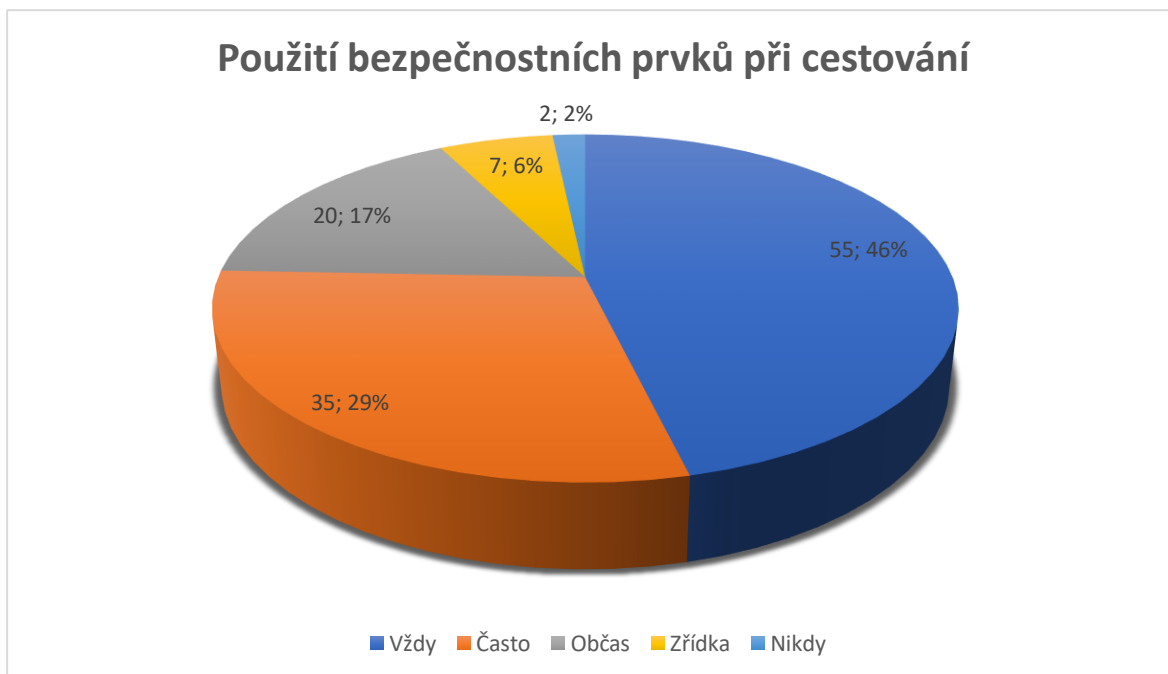

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Většina respondentů je motivována lepším povědomím o bezpečnosti v dopravě, což ukazuje na důležitost informovanosti a osvěty v této oblasti. 42 respondentů (35 %) uvedlo, že by je k větší angažovanosti motivovalo lepší povědomí o bezpečnosti v dopravě. Možnost získat zajímavé odměny, jako jsou dárkové poukazy nebo vstupenky, by motivovala 35 respondentů (30 %). Zájem o zlepšení vlastních dovedností v dopravě byl klíčovým motivačním faktorem pro 25 respondentů (21 %), zatímco podpora od rodičů nebo učitelů by pomohla 12 respondentům (10 %). Pouze 5 respondentů (4 %) uvedlo, že je nic k větší účasti na dopravní výchově nemotivuje.

Otázka 7: Jak často používáš bezpečnostní prvky (přilbu, reflexní prvky) při cestování?

Graf 7: Odpovědi respondentů na otázku č. 7

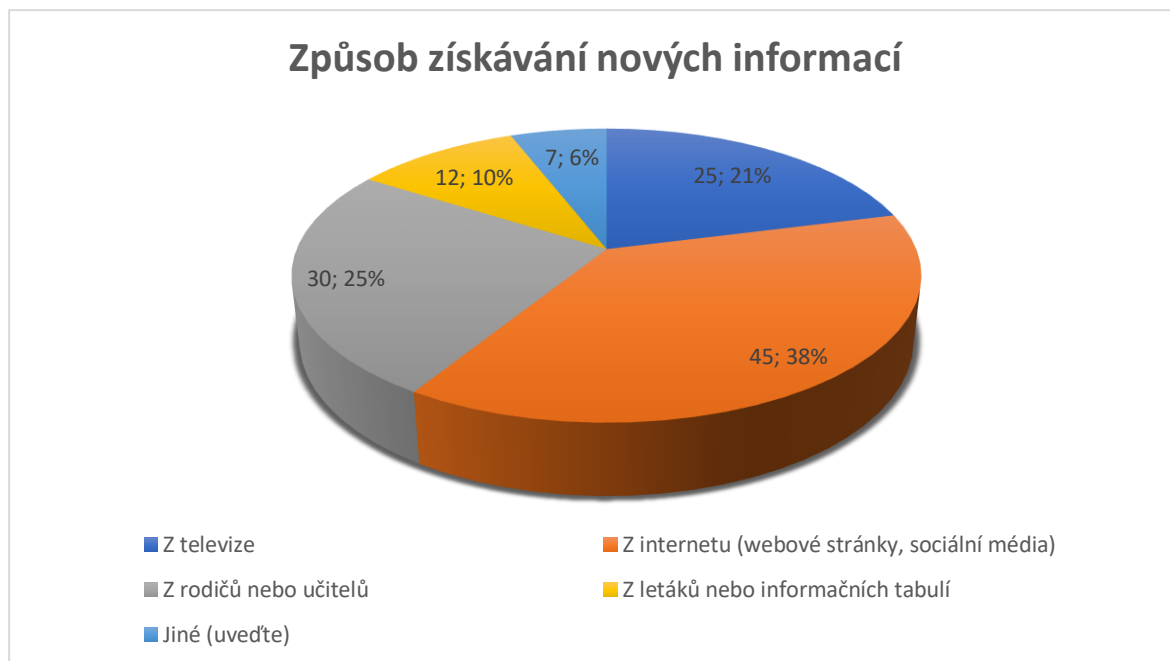

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Většina respondentů uvádí, že používají bezpečnostní prvky vždy nebo často, což je pozitivní z hlediska bezpečnosti v dopravě. 55 respondentů (46 %) uvedlo, že bezpečnostní prvky používají vždy. Dále 35 respondentů (29 %) odpovědělo, že je používá často, zatímco 20 respondentů (17 %) je používá občas. Pouze 7 respondentů (6 %) uvedlo, že bezpečnostní prvky používají zřídka a 2 respondenti (2 %) je nikdy nepoužívají.

Otázka 8: Jakým způsobem se dozvídáš o nových dopravních pravidlech nebo bezpečnostních doporučeních?

Graf 8: Odpovědi respondentů na otázku č. 8

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Internet je hlavním zdrojem informací o nových dopravních pravidlech a bezpečnostních doporučeních pro většinu respondentů, což ukazuje na vliv moderních technologií na šíření informací. 45 respondentů (38 %) uvedlo, že své informace čerpají z internetu, včetně webových stránek a sociálních médií. Informace získané od rodičů nebo učitelů preferuje 30 respondentů (25 %), zatímco televize je hlavním zdrojem pro 25 respondentů (21 %). Informace z letáků nebo informačních tabulí využívá 12 respondentů (10 %) a 7 respondentů (6 %) získává informace z jiných zdrojů, které nebyly specifikovány.

Otázka 9: Kdyby ses stal/a svědkem dopravní nehody, co bys udělal/a?

Graf 9: Odpovědi respondentů na otázku č. 9

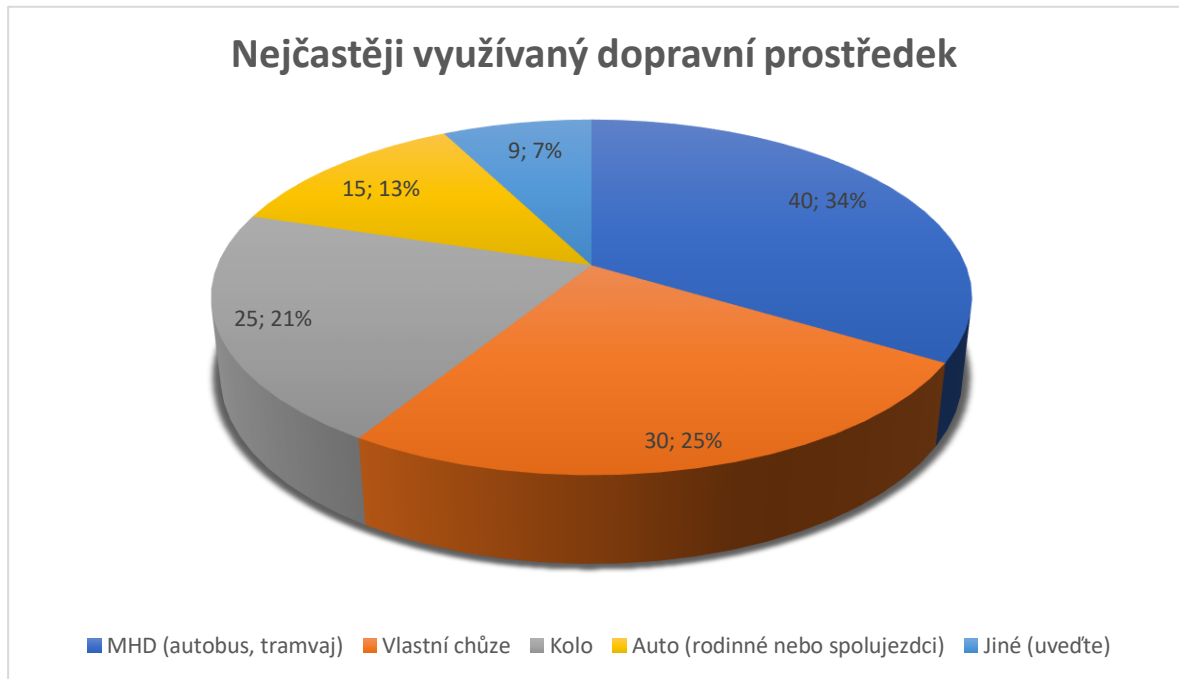

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Většina respondentů by zavolala na linku tísňového volání, což ukazuje na povědomí o významu rychlého zásahu v případě dopravní nehody. 58 respondentů (49 %) by zavolalo na linku tísňového volání. Dalších 30 respondentů (25 %) by přispěchalo na pomoc postiženým. Zůstat na místě nehody a čekat na příjezd záchranných služeb by volilo 21 respondentů (18 %). Pokračovat ve své cestě by se rozhodlo 5 respondentů (4 %) a stejný počet (5 respondentů, 4 %) by zvolil jiný postup, který nebyl specifikován.

Otázka 10: Jaké jsou tvé nejčastější prostředky dopravy do školy nebo volnočasových aktivit?

Graf 10: Odpovědi respondentů na otázku č. 10

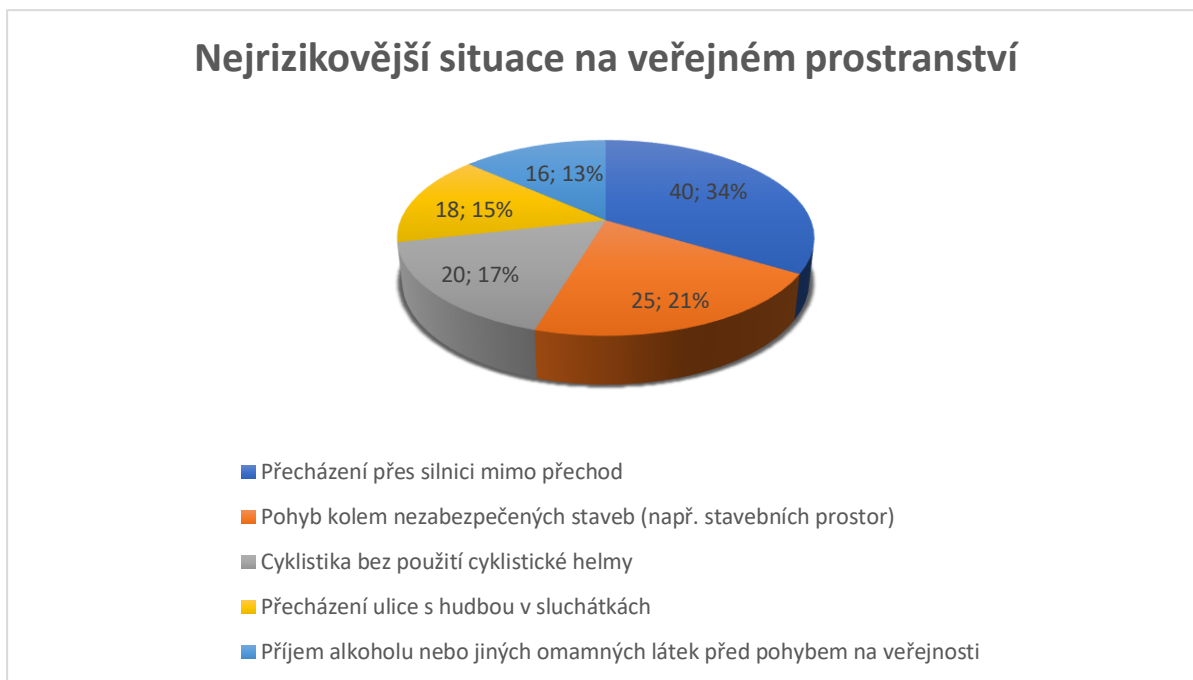

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Většina respondentů se dopravuje do školy nebo na volnočasové aktivity pomocí MHD nebo vlastní chůze, což může mít pozitivní dopad na životní prostředí a dopravní bezpečnost. 40 respondentů (34 %) uvedlo, že nejčastěji využívají městskou hromadnou dopravu (MHD), jako jsou autobusy a tramvaje. Chůzi jako hlavní způsob přepravy preferuje 30 respondentů (25 %), zatímco kolo používá 25 respondentů (21 %). Auto, ať už jako rodinné vozidlo nebo v roli spolujezdce, je nejčastějším dopravním prostředkem pro 15 respondentů (13 %) a ostatní způsoby dopravy, které nebyly specifikovány, používá 9 respondentů (7 %).

Otázka 11: Jaké situace ti připadají nejrizikovější při pohybu na veřejných prostranstvích?

Graf 11: Odpovědi respondentů na otázku č. 11

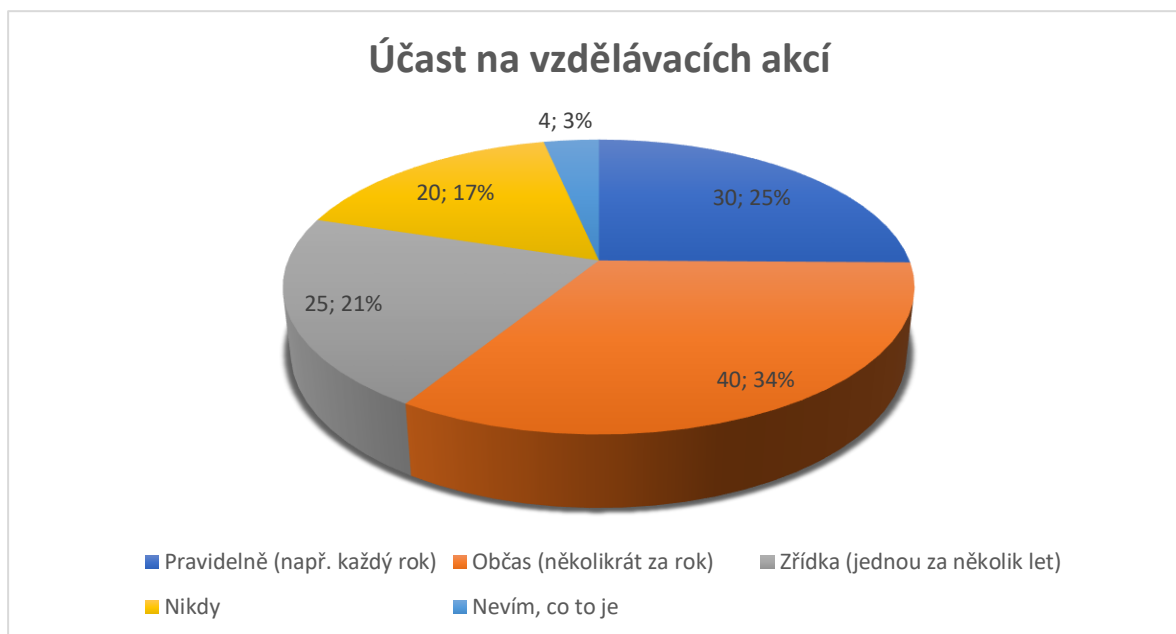

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Výsledky ukazují, že nejčastěji (34 % respondentů) bylo identifikováno přecházení přes silnici mimo přechod jako nejrizikovější situace. Tato skutečnost zdůrazňuje význam dodržování pravidel silničního provozu. Dále 21 % respondentů označilo pohyb kolem nezabezpečených staveb, jako jsou stavební prostory, za rizikovou situaci. 17 % respondentů uvádělo cyklistiku bez použití cyklistické helmy jako rizikovou aktivitu. Přecházení ulice s hudbou v sluchátkách bylo označeno jako nebezpečné 15 % respondentů. A nakonec, 13 % respondentů uvádělo příjem alkoholu nebo jiných omamných látek před pohybem na veřejnosti jako rizikovou situaci. Tyto výsledky poskytují cenné informace pro strategie zlepšení bezpečnosti ve veřejných prostranstvích.

Otázka 12: Jak často se účastníš vzdělávacích akcí nebo programů zaměřených na dopravní výchovu?

Graf 12: Odpovědi respondentů na otázku č. 12

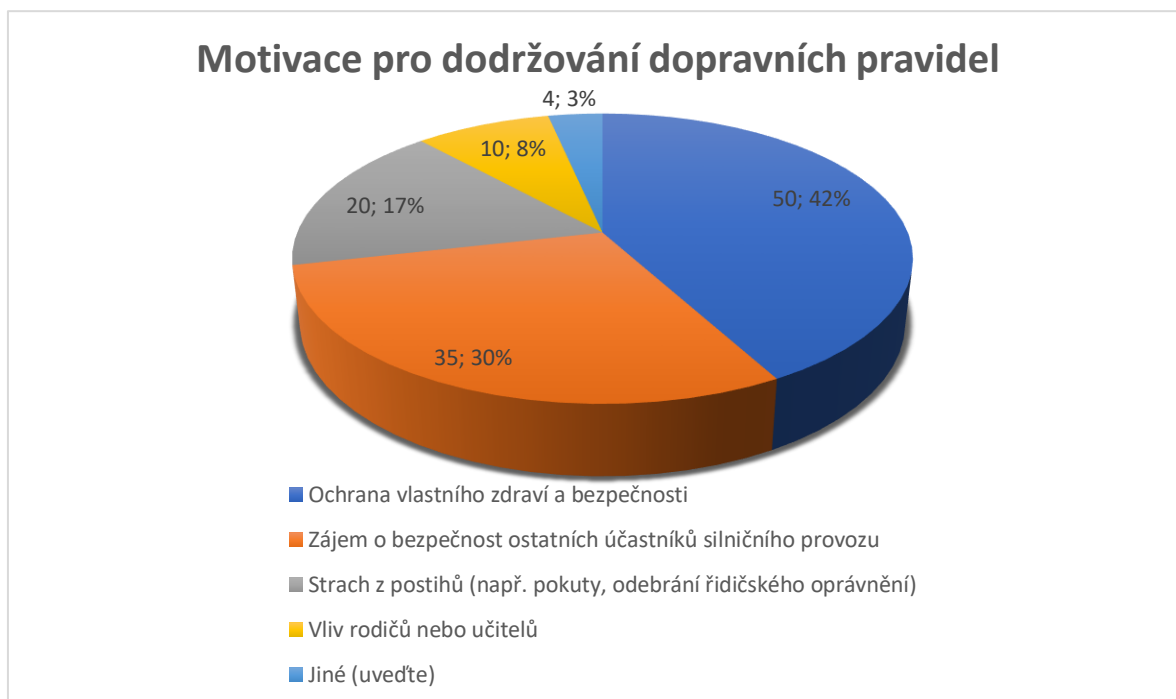

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Z grafu odpovědí na otázku č. 12 týkající se účasti respondentů na vzdělávacích akcích nebo programech zaměřených na dopravní výchovu je patrné, že největší skupinu tvoří respondenti, kteří se těchto akcí účastní občas, tedy několikrát do roka (34 %). Další významnou skupinu představují ti, kteří se účastní pravidelně, například každý rok, a tvoří 25 % respondentů. Skupina, která uvádí zřídka účast (jednou za několik let), zahrnuje 21 % respondentů. Méně než pětina respondentů (17 %) se těchto programů nikdy neúčastní. Pouze malá část respondentů (3 %) neví, co vzdělávací akce zaměřené na dopravní výchovu obnáší. Tato data naznačují, že většina populace má alespoň nějaké zkušenosti s dopravní výchovou, ačkoliv frekvence účasti je rozdílná. Výsledky mohou být užitečné pro organizátory těchto programů, kteří by mohli cílit na zvýšení pravidelnosti účasti nebo na osvětu mezi skupinou, která o těchto programech neví.

Otázka 13: Co tě motivuje k dodržování dopravních pravidel a bezpečnému chování na silnici?

Graf 13: Odpovědi respondentů na otázku č. 13

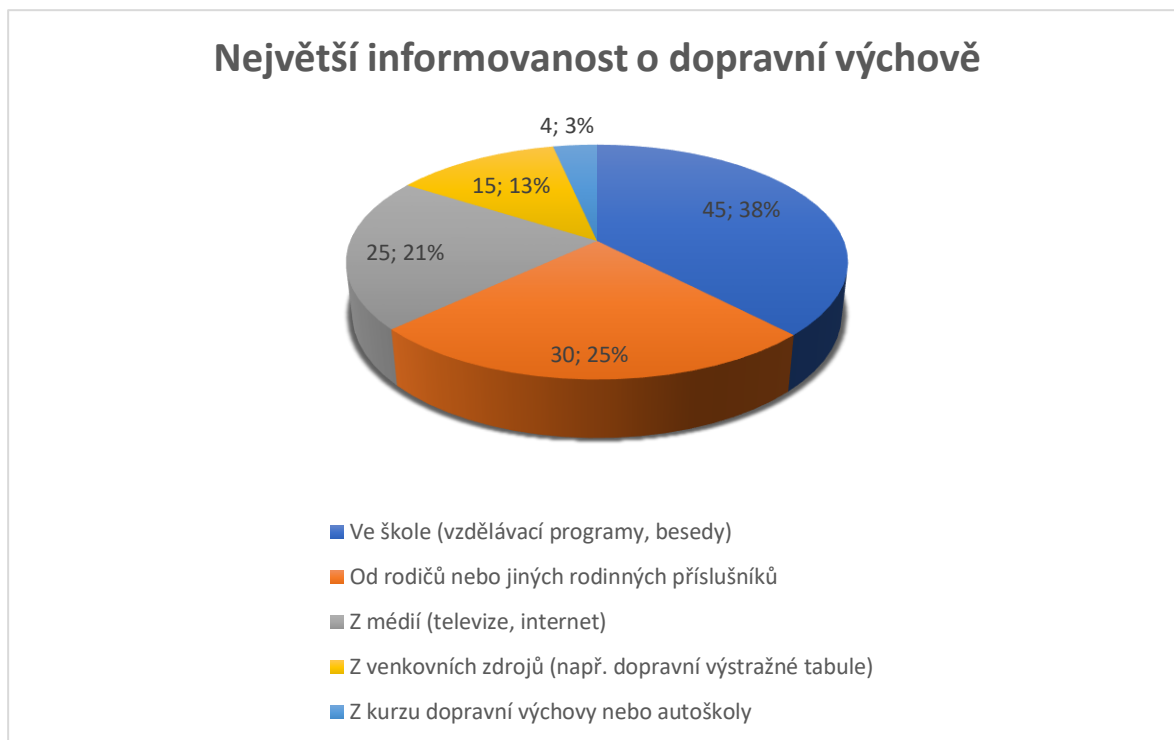

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Graf ukazuje odpovědi respondentů na otázku č. 13, která se týká důvodů dodržování pravidel silničního provozu. Z výsledků je patrné, že nejčastěji, a to ve 42 % případů, lidé uvádějí jako hlavní motivaci dodržování pravidel ochranu vlastního zdraví a bezpečnosti. Další častou motivací, kterou uvedlo 30 % respondentů, je zájem o bezpečnost ostatních účastníků silničního provozu. 17 % respondentů uvedlo jako důvod strach z postihů, jako jsou pokuty či odebrání řidičského oprávnění. Menší podíl, 8 % respondentů, uvádí vliv rodičů nebo učitelů jako motivaci k dodržování pravidel. Pouze 3 % respondentů uvedlo jiné důvody, které však nebyly specifikovány. Tyto výsledky poskytují vhled do motivací, které ovlivňují chování účastníků silničního provozu a mohou být relevantní pro strategie bezpečnosti na silnicích.

Otázka 14: Kde jsi získal/a nejvíce informací o dopravní výchově a bezpečném chování na silnici?

Graf 14: Odpovědi respondentů na otázku č. 14

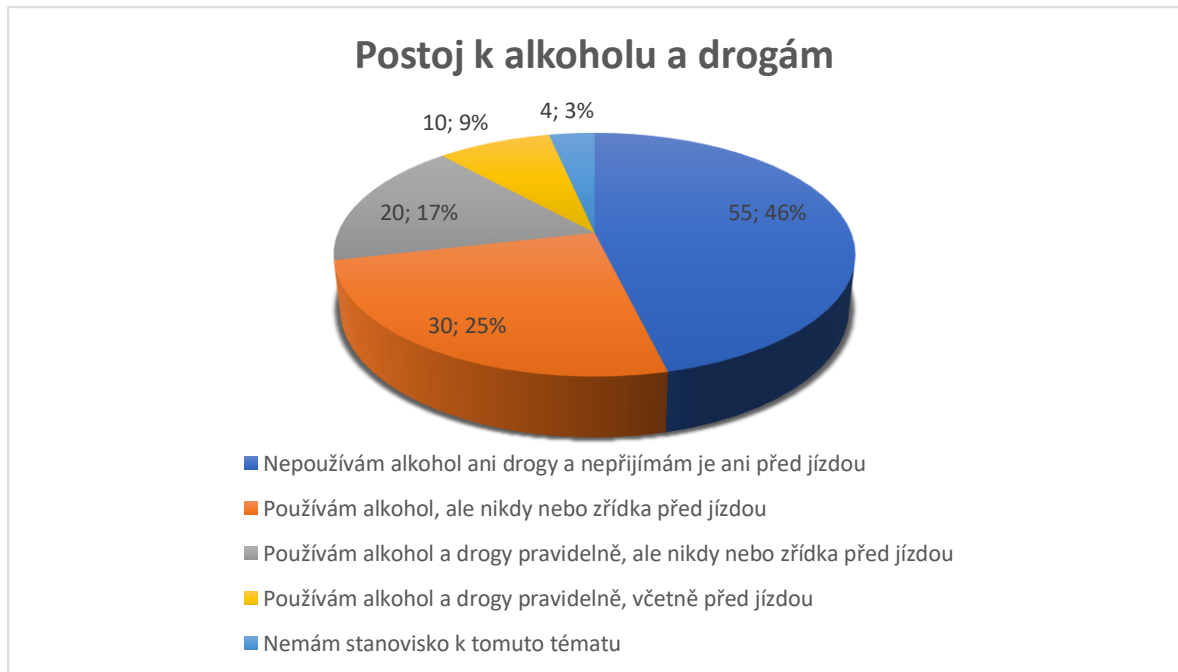

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Graf ukazuje odpovědi respondentů na otázku č. 14, která se zaměřuje na zdroje informací o bezpečnosti v silničním provozu. Z výsledků je patrné, že nejčastěji, a to ve 38 % případů, respondenti uvedli jako zdroj informací ve škole, konkrétně prostřednictvím vzdělávacích programů a besed. Dále 25 % respondentů uvádí jako zdroj informací od rodičů nebo jiných rodinných příslušníků. Informace z médií, jako jsou televize a internet, byly uvedeny 21 % respondenty. Z venkovních zdrojů, jako jsou dopravní výstražné tabule, čerpá informace 13 % respondentů. Pouze malý podíl, 3 % respondentů, získává informace o bezpečnosti v silničním provozu z kurzu dopravní výchovy nebo autoškoly. Tyto výsledky ukazují na různorodost zdrojů informací o bezpečnosti v silničním provozu a mohou být užitečné pro plánování preventivních opatření a osvěty v této oblasti.

Otázka 15: Jaký je tvůj postoj k alkoholu a drogám v kontextu dopravy?

Graf 15: Odpovědi respondentů na otázku č. 15

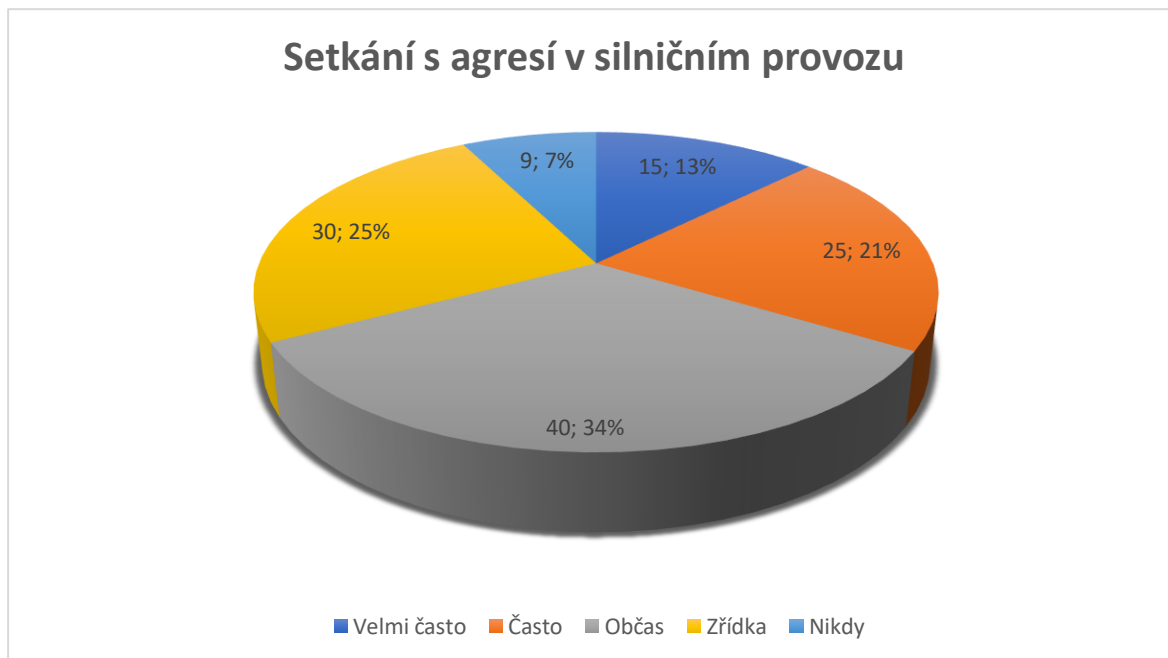

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Graf ukazuje odpovědi respondentů na otázku č. 15, která se zabývá užíváním alkoholu a drog v souvislosti s jízdou. Z výsledků je zřejmé, že největší část respondentů, a to 46 %, uvádí, že nepoužívají alkohol ani drogy a nepřijímají je ani před jízdou. Dalších 25 % respondentů používá alkohol, ale nikdy nebo jen zřídka před jízdou. 17 % respondentů uvedlo, že používají alkohol a drogy pravidelně, ale nikdy nebo jen zřídka před jízdou. Menší část respondentů, 9 %, přiznává, že používá alkohol a drogy pravidelně, včetně před jízdou. Malý podíl, 3 % respondentů, nemá stanovisko k tématu užívání alkoholu a drog v souvislosti s jízdou. Tyto výsledky ukazují na různé postoje a chování respondentů v této citlivé oblasti bezpečnosti silničního provozu.

Otázka 16: Jak často se setkáváš s agresivním chováním účastníků silničního provozu?

Graf 16: Odpovědi respondentů na otázku č. 16

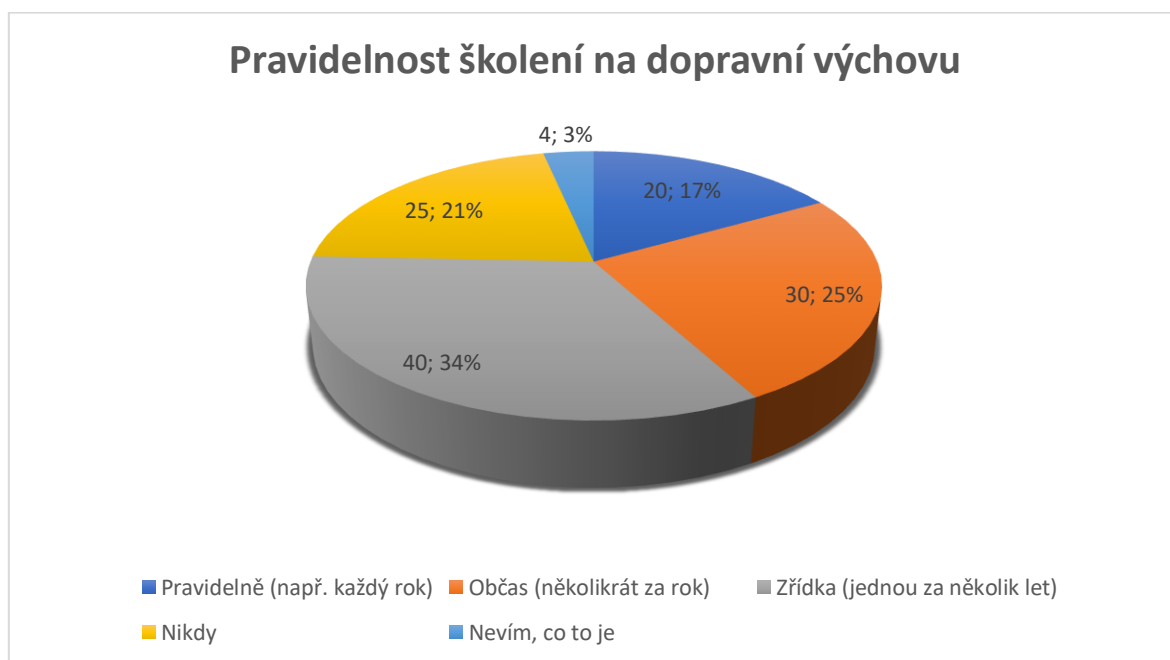

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Z výsledků k otázce č. 16, která se týkala setkávání s agresivním chováním účastníků silničního provozu, vyplývá následující rozdělení odpovědí. Nejvíce respondentů (34 %) uvádí, že se s agresivním chováním setkávají občas. Dalších 25 % respondentů se s agresivním chováním setkává zřídka. Skupina lidí, kteří uvádějí, že se s agresivním chováním setkávají často, tvoří 21 %, zatímco 13 % respondentů uvádí, že se s agresivním chováním setkávají velmi často. Pouze malý počet respondentů 7 % uvádí, že se s agresivním chováním nikdy nesečkali. Tato data poukazují na to, že agresivní chování ve silničním provozu je poměrně běžným jevem, s nímž se většina účastníků setkává alespoň občas. Pouze malá část respondentů nemá s takovým chováním žádné zkušenosti. Tato informace může být relevantní pro dopravní odborníky a orgány veřejné správy při plánování kampaní na zlepšení bezpečnosti a kultury chování na silnicích.

Otázka 17: Jak často absolvuješ bezpečnostní školení nebo kurzy první pomoci zaměřené na dopravní výchovu?

Graf 17: Odpovědi respondentů na otázku č. 17

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Z výsledků k otázce č. 17, která se týkala frekvence účasti respondentů na určité aktivitě (předpokládáme, že šlo o dopravně-výchovný program, ačkoliv to není v grafu specifikováno), vyplývá následující rozdělení odpovědí. Nejvíce respondentů, celkem 34 %, uvádí, že se účastní této aktivity zřídka, tedy jednou za několik let. Dále 25 % respondentů se účastní občas, několikrát do roka. Skupina, která se účastní pravidelně každý rok, tvoří 17 % respondentů. Dvě pětiny (21 %) respondentů se této aktivity nikdy neúčastní a malý počet, 3 %, neví, co tato aktivita zahrnuje.

Tato data naznačují, že ačkoliv existuje jistá pravidelnost v účasti na zmíněné aktivitě u menší části populace, většina lidí se zúčastňuje pouze občas nebo zřídka. Takové informace mohou být pro organizátory důležité pro zlepšení přístupnosti a propagace aktivity tak, aby zvýšili četnost účasti mezi obyvatelstvem. To by mohlo vést ke zvýšení povědomí a efektivitě programu.

Otázka 18: Jaký vliv má tvůj osobní zážitek s dopravními nehodami na tvé chování v dopravě?

Graf 18: Odpovědi respondentů na otázku č. 18

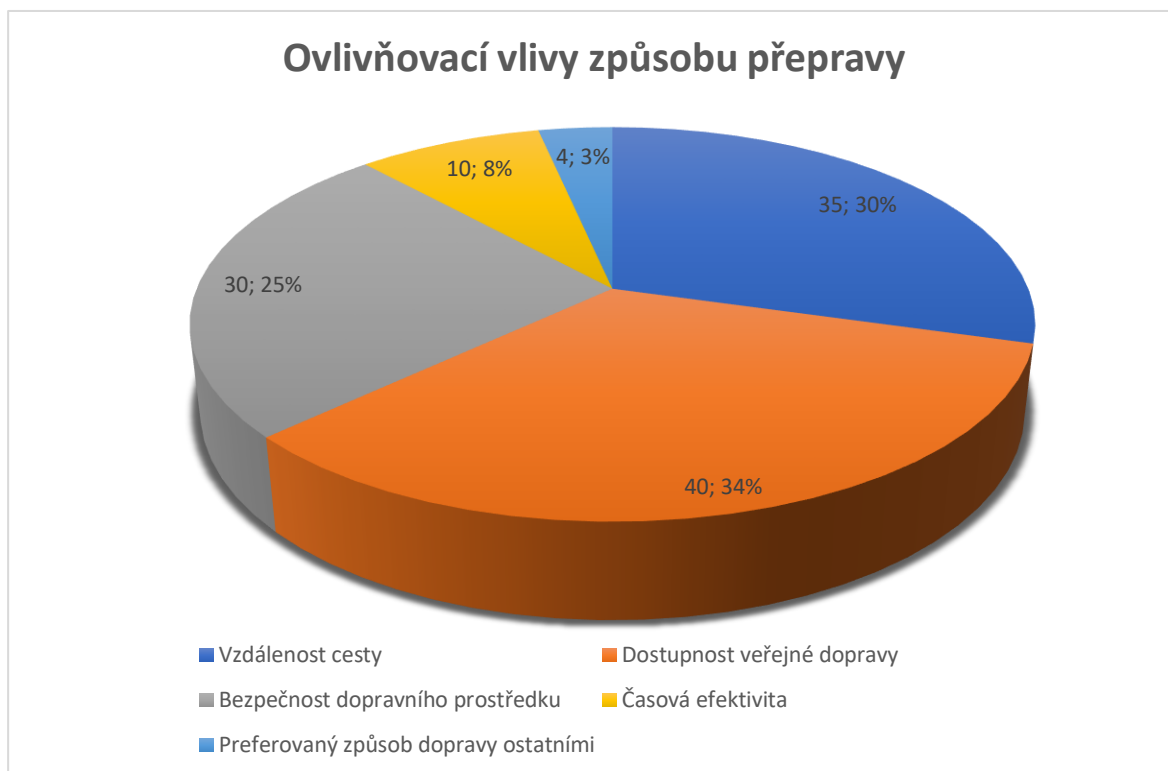

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Graf ukazuje odpovědi respondentů na otázku č. 18, která se týká vlivu osobních zkušeností s dopravními nehodami na jejich chování v dopravě. Z výsledků je patrné, že 38 % respondentů uvádí, že jejich osobní zkušenosti s dopravními nehodami měly velký vliv a zvýšily jejich opatrnost v dopravě. Dalších 25 % respondentů uvedlo, že tyto zkušenosti měly nějaký vliv, přičemž si na ně občas vzpomínají při cestování. 21 % respondentů nevnímá osobní zkušenosti s dopravními nehodami jako důležitý faktor v dopravě. 13 % respondentů uvádí, že osobní zkušenosti s dopravními nehodami mají negativní vliv, a cítí se kvůli nim nervózní nebo vyděšení při cestování. Pouze malý podíl, 3 % respondentů, nemá žádné osobní zkušenosti s dopravními nehodami. Tyto výsledky poskytují vhled do toho, jak osobní zkušenosti s dopravními nehodami ovlivňují chování a vnímání respondentů v oblasti bezpečnosti dopravy.

Otázka 19: Co tě nejvíce ovlivňuje v rozhodování o tom, jakým způsobem se dopravovat?

Graf 19: Odpovědi respondentů na otázku č. 19

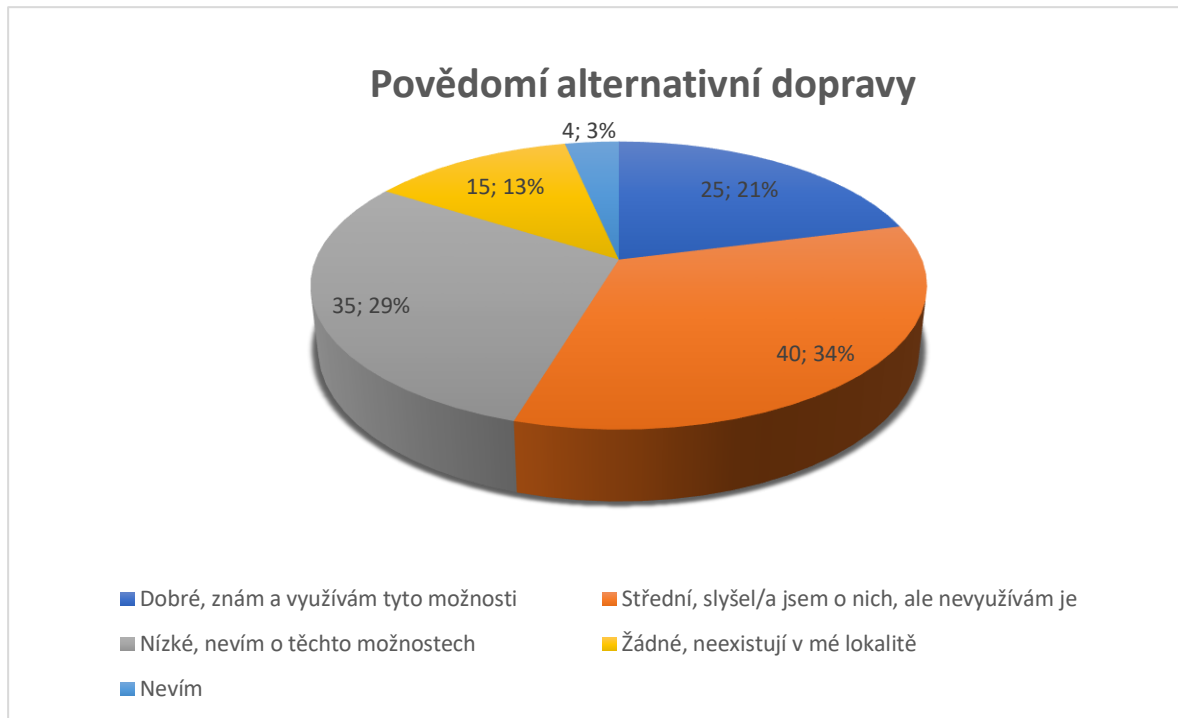

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Graf ukazuje odpovědi respondentů na otázku č. 19, která se týká faktorů ovlivňujících výběr způsobu dopravy. Nejčastěji, a to ve 34 % případů, respondenti uvedli jako důležitý faktor při výběru způsobu dopravy dostupnost veřejné dopravy. Dále 30 % respondentů uvádí jako rozhodující faktor vzdálenost cesty, zatímco 25 % respondentů zohledňuje bezpečnost dopravního prostředku. Pouze 8 % respondentů považuje za důležitou časovou efektivitu, zatímco 3 % respondentů upřednostňuje způsob dopravy ostatními. Tyto výsledky naznačují různorodost faktorů, které ovlivňují výběr způsobu dopravy respondenty, a mohou být využity pro plánování a optimalizaci dopravní infrastruktury a služeb.

Otázka 20: Jaké je tvé povědomí o možnostech alternativní dopravy (např. sdílená vozidla, sdílená kola) ve tvém městě?

Graf 20: Odpovědi respondentů na otázku č. 20

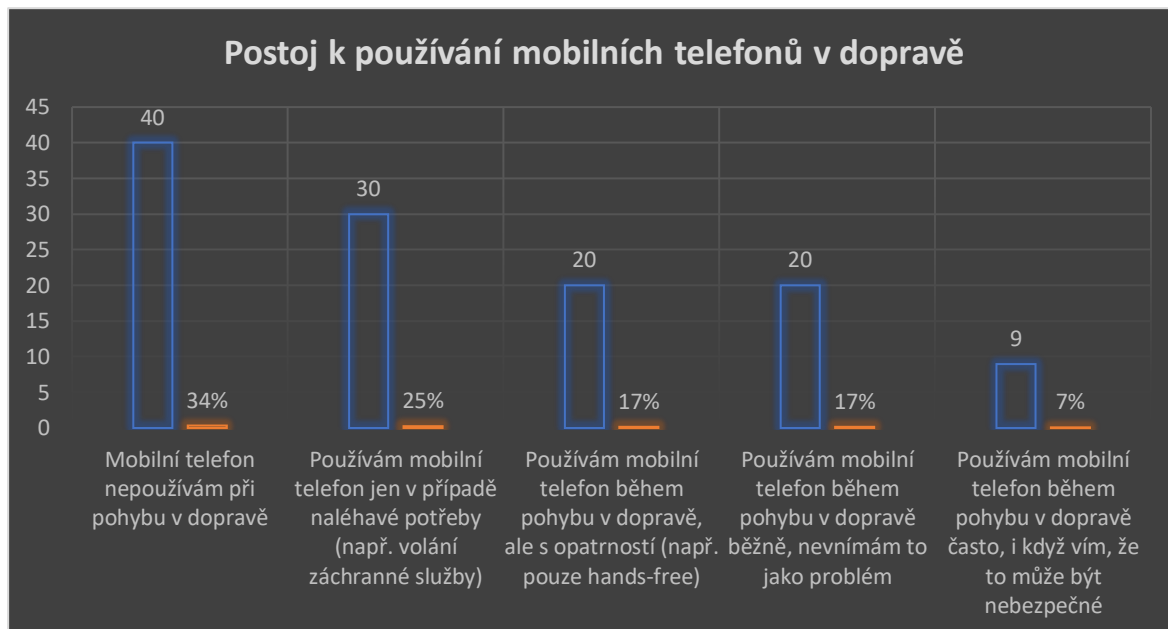

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: 21 % respondentů má dobré povědomí a aktivně využívá alternativní dopravní možnosti, což ukazuje na určitou míru zapojení a využití těchto služeb. Dalších 34 % respondentů o těchto možnostech slyšelo, ale nevyžívá je, což může signalizovat bariéry v přístupnosti nebo motivaci. 29 % respondentů má nízké povědomí, což poukazuje na nedostatečnou informovanost nebo nedostupnost těchto služeb v jejich oblasti. Dále 13 % respondentů uvádí, že v jejich lokalitě alternativní dopravní možnosti neexistují, což může být výzvou pro městské plánovače a poskytovatele služeb. Pouze malý počet, 3 %, neví o těchto možnostech vůbec. Tato data naznačují, že i když je část populace dobře informována a využívá alternativní dopravní služby, většina lidí tyto možnosti buď využívá minimálně, nebo o nich vůbec neví. Pro zlepšení využití alternativní dopravy by bylo vhodné zaměřit se na zvýšení informovanosti a přístupnosti těchto služeb.

Otázka 21: Jaký je tvůj postoj k používání mobilních telefonů při pohybu v dopravě?

Graf 21: Odpovědi respondentů na otázku č. 21

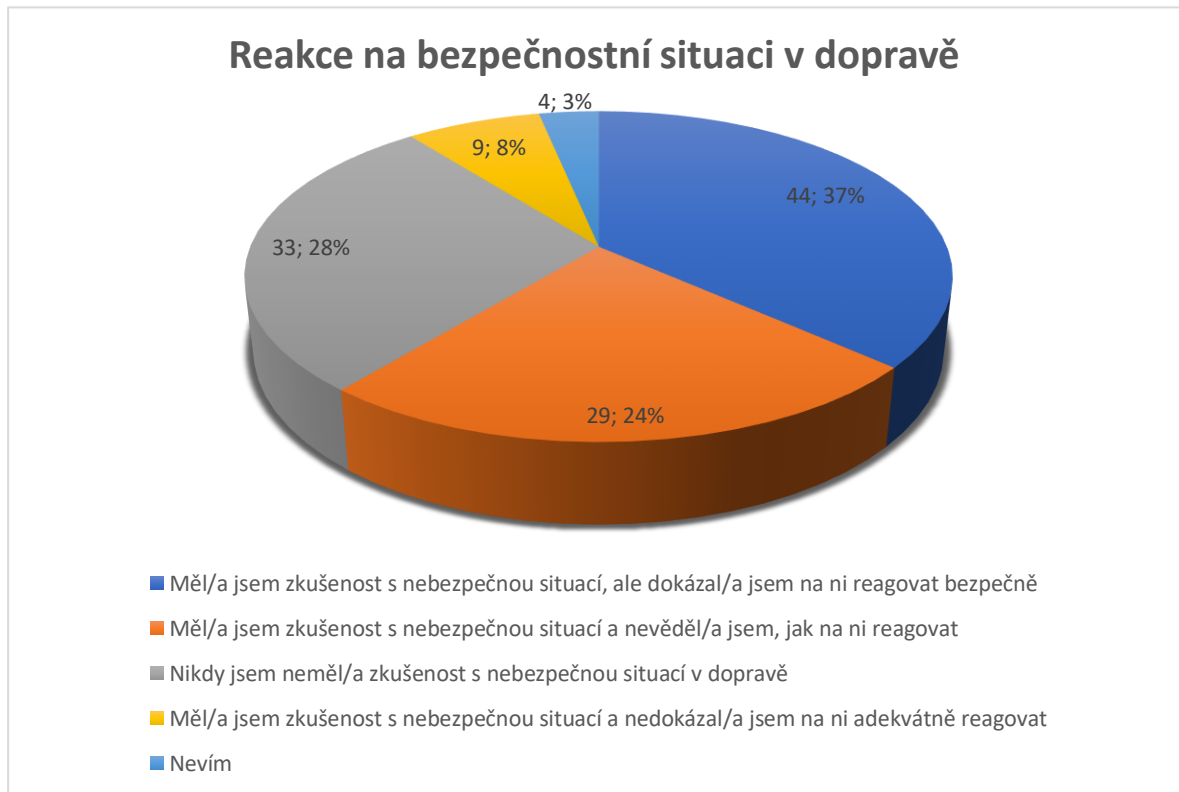

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Graf ukazuje odpovědi respondentů na otázku č. 21, která se týká používání mobilního telefonu během pohybu v dopravě. Z výsledků je zřejmé, že 34 % respondentů uvedlo, že mobilní telefon nepoužívají při pohybu v dopravě. Dalších 25 % respondentů používá mobilní telefon jen v případě naléhavé potřeby, například pro volání záchranné služby. 17 % respondentů používá mobilní telefon během pohybu v dopravě, ale s opatrností, například pouze hands-free. Stejný podíl, tedy 17 % respondentů, používá mobilní telefon během pohybu v dopravě běžně a nevnímá to jako problém. 7 % respondentů uvádí, že používají mobilní telefon během pohybu v dopravě často, i když si jsou vědomi, že to může být nebezpečné. Tyto výsledky naznačují různé postoje respondentů k používání mobilního telefonu v dopravě a mohou být využity pro osvětové kampaně zaměřené na bezpečné chování v dopravě.

Otázka 22: Zažil(a) jsi někdy v dopravě nebezpečnou situaci a jak jsi reagoval(a)?

Graf 22: Odpovědi respondentů na otázku č. 22

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Graf ukazuje odpovědi respondentů na otázku č. 22, která se týká jejich zkušeností s nebezpečnými situacemi v dopravě a jejich schopnosti reagovat na ně. Z výsledků je patrné, že 37 % respondentů uvedlo, že měli zkušenost s nebezpečnou situací, ale dokázali na ni reagovat bezpečně. Dalších 24 % respondentů uvádí, že měli zkušenost s nebezpečnou situací, ale nevěděli, jak na ni reagovat. 28 % respondentů nikdy nemělo zkušenost s nebezpečnou situací v dopravě. 8 % respondentů uvedlo, že měli zkušenost s nebezpečnou situací, ale nedokázali na ni adekvátně reagovat. Malý podíl, 3 % respondentů, vyjádřil nejistotu ohledně svých zkušeností s nebezpečnými situacemi v dopravě. Tyto výsledky poskytují informace o schopnosti respondentů reagovat na nebezpečné situace v dopravě a mohou být využity pro zlepšení bezpečnosti v silničním provozu.

Otázka 23: Co pro tebe znamená bezpečnost v dopravě?

Graf 23: Odpovědi respondentů na otázku č. 23

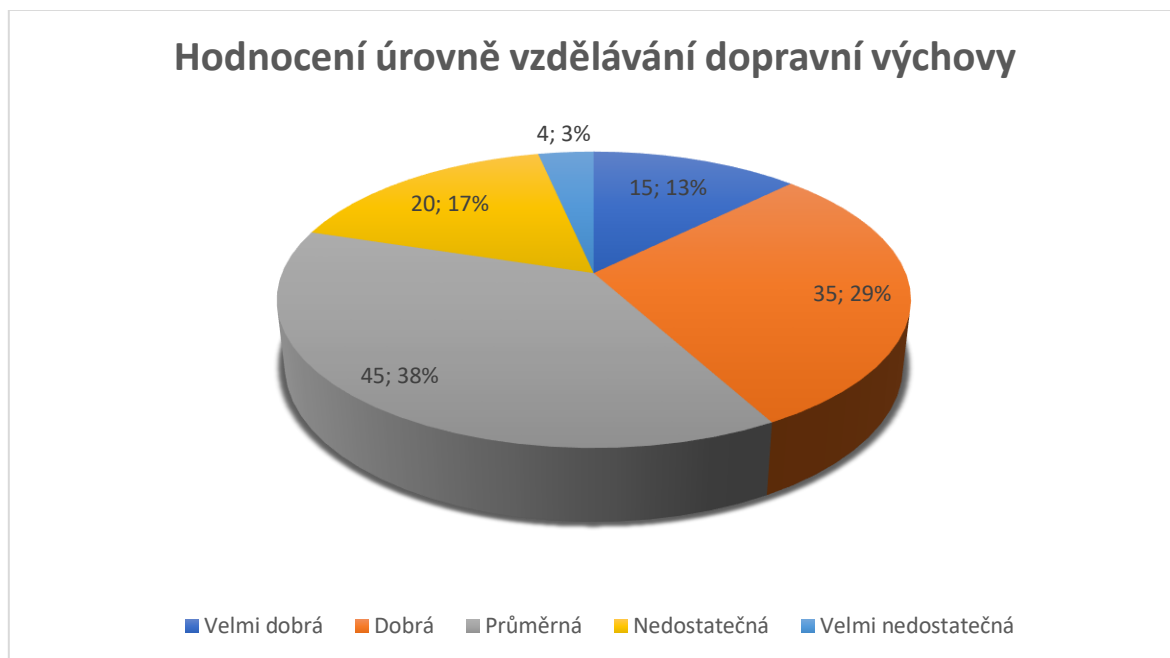

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Tabulka ukazuje odpovědi respondentů na otázku č. 23, která se týká vnímání dodržování dopravních pravidel a bezpečnostních pokynů. Z výsledků je patrné, že 42 % respondentů vnímá dodržování dopravních pravidel a bezpečnostních pokynů jako základní právo každého účastníka silničního provozu. Dalších 29 % respondentů uvádí, že dodržování těchto pravidel je pro ně prioritou při plánování a provádění cesty. 21 % respondentů vnímá dodržování dopravních pravidel jako závazek. Pouze 8 % respondentů považuje dodržování pravidel za osobní odpovědnost každého jednotlivce. Nebyla uvedena žádná odpověď v kategorii "jiné". Tyto výsledky poskytují informace o různých perspektivách respondentů na dodržování dopravních pravidel a bezpečnostních pokynů a mohou být využity pro plánování osvětových a vzdělávacích aktivit v oblasti bezpečnosti silničního provozu.

Otázka 24: Jak bys hodnotil/a úroveň dopravní výchovy ve svém vzdělávacím zařízení?

Graf 24: Odpovědi respondentů na otázku č. 24

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení: Z odpovědí na otázku č. 24, která se týkala hodnocení úrovně dopravní výchovy ve vzdělávacích zařízeních respondentů, vyplývá, že 38 % respondentů hodnotí úroveň dopravní výchovy ve svém zařízení jako průměrnou. Dalších 29 % respondentů má na tuto výchovu kladný názor a hodnotí ji jako dobrou, zatímco 13 % respondentů ji hodnotí dokonce jako velmi dobrou. Na druhé straně, 17 % respondentů vnímá úroveň dopravní výchovy jako nedostatečnou a 3 % jako velmi nedostatečnou.

Tato data naznačují, že většina studentů vnímá úroveň dopravní výchovy ve svých vzdělávacích zařízeních alespoň jako průměrnou, s významným podílem studentů, kteří jsou s úrovní spokojeni. Přesto značný podíl studentů (20 %) považuje dopravní výchovu za nedostatečnou. Tento výsledek by mohl být impulsem pro vzdělávací instituce a odpovídající orgány k zamyšlení nad možnými zlepšeními a investicemi do dopravní výchovy, aby se zvýšila její efektivita a kvalita.

3.2 Odpovědi na výzkumné otázky

Podkladem pro odpovědi na výzkumné otázky se stal výstup z dotazníkového šetření.

VO1: „*Jaká je úroveň znalostí dopravních pravidel mezi dospívajícími?*“

Odpověď: Na základě odpovědí respondentů lze konstatovat, že úroveň znalostí dopravních pravidel mezi dospívajícími je poměrně rozmanitá. Zatímco někteří respondenti prokázali solidní znalost a dodržování pravidel, jiní se potýkají s nedostatečnými znalostmi, což může vést k nebezpečným situacím v dopravě. Přestože většina respondentů má povědomí o základních pravidlech, stále existuje určitý podíl, který má tendenci k ignorování či nedbalosti v této oblasti.

Přestože většina respondentů projevila alespoň základní znalost dopravních pravidel, je zřejmé, že další vzdělávací úsilí je nutné, zejména pro ty, kteří se potýkají s nedostatečnými znalostmi. Vylepšení dopravní výchovy by mohlo zahrnovat interaktivní metody a praktické demonstrace, které by mladým lidem pomohly lépe porozumět významu a důležitosti pravidel, což by mělo za následek nižší počet dopravních incidentů a bezpečnější silnice.

VO2: „*Jaké faktory ovlivňují bezpečnostní chování dospívajících v dopravě?*“

Odpověď: Respondenti uvádějí různé faktory, které ovlivňují jejich bezpečnostní chování v dopravě. Mezi nejčastěji zmiňované patří vzdělávání a informovanost, osobní zkušenosti s dopravními nehodami, vliv rodičů a vrstevníků, a také legislativní prostředí. Zároveň je patrný vliv moderních technologií a sociálních médií, které mohou buď podporovat bezpečné chování (například prostřednictvím edukačních kampaní) nebo naopak zvyšovat riziko (například rozptýlením pozornosti při používání mobilních telefonů).

Faktory jako vzdělání a informovanost hrají klíčovou roli v tom, jak mladí lidé vnímají svou roli v dopravním systému. Zvýšení osvěty o dopadu nepozornosti a rizikového chování by mělo být prioritou pro školy a rodiny. Implementace specifických programů, které by zdůrazňovaly důležitost bezpečného chování a poskytovaly realistické scénáře dopravních situací, by mohla výrazně přispět k lepší připravenosti dospívajících na účast v silničním provozu.

VO3: „*Jaký vliv mají moderní technologie a sociální média na dopravní výchovu dospívajících?*“

Odpo věď: Respondenti naznačují, že moderní technologie a sociální média mohou mít jak pozitivní, tak negativní vliv na dopravní výchovu dospívajících. Z jedné strany umožňují rychlý přístup k informacím a edukačním materiálům, ale zároveň mohou být zdrojem rozptýlení pozornosti a rizikového chování. Zdá se, že záleží na tom, jak jsou tyto prostředky využívány a jakým způsobem jsou do nich zapojeny edukační prvky.

Aby moderní technologie a sociální média pozitivně přispívaly k dopravní výchově, je důležité, aby byly jejich obsahy správně kurátované a zaměřené na edukační hodnotu. Školy a vzdělávací organizace by měly pracovat na integraci technologicky pokročilých nástrojů, jako jsou aplikace a online platformy, které nabízejí strukturované a interaktivní vzdělávací programy v oblasti dopravní bezpečnosti.

VO4: „*Jaké jsou nejčastější chyby a omyly dospívajících související s dopravním chováním a jaké s tím souvisí rizika?*“

Odpo věď: Z odpovědí respondentů vyplývá, že mezi nejčastější chyby a omyly dospívajících v dopravě patří nedodržování dopravních pravidel, používání mobilních telefonů během jízdy, nadměrná rychlost, a nedostatečná pozornost ke svému okolí. Tyto chyby mohou mít za následek různá rizika, jako jsou dopravní nehody, zranění nebo dokonce smrt.

Nejčastější chyby dospívajících v dopravním chování, jako je nepozornost nebo překračování rychlosti, vyžadují cílenou intervenci. Programy zaměřené na mladé řidiče by měly zdůraznit odpovědnost a potenciální důsledky nebezpečného chování. Zavedení simulátorů a bezpečnostních tréninků by mohlo efektivně pomoci mladým lidem lépe pochopit rizika a naučit se, jak v různých situacích bezpečně reagovat.

VO5: „*Jaké vzdělávací strategie a metody jsou nejefektivnější pro zlepšení znalostí a chování dospívajících v oblasti dopravní výchovy?*“

Odpo věď: Z odpovědí respondentů vyplývá, že nejefektivnější vzdělávací strategie a metody zahrnují interaktivní workshopy, simulace dopravních situací, reálné zkušenosti v dopravě, edukační videa a online platformy s informacemi o dopravní výchově. Tyto přístupy umožňují respondentům aktivní zapojení do procesu učení a praktické aplikace naučených dovedností ve skutečném životě.

Efektivní vzdělávací strategie by měly být dynamické a přizpůsobivé ke změnám v technologickém a sociálním prostředí dospívajících. Využití gamifikace, tedy zavedení herních prvků do vzdělávání, může zvýšit zájem a zapojení mladých lidí v dopravní výchově. Dále by bylo prospěšné zahrnout peer-to-peer vzdělávací seance, kde by mladí lidé mohli sdílet své zkušenosti a učit se jeden od druhého v bezpečném a podporujícím prostředí.

3.3 Návrh opatření ke zlepšení dopravní výchovy dětí

V úvodu této kapitoly je důležité nejprve identifikovat a popsat stávající problémy související s dopravní výchovou dětí, aby bylo jasné, proč současný stav vyžaduje zlepšení. Analýza problémů odhaluje, že hlavní příčiny nedostatků v dopravní výchově spočívají v nekonzistentním zapojení škol, omezeném přístupu k praktickému vzdělávání a nedostatečné motivaci žáků. Mnoho škol neposkytuje dostatečné množství hodin dopravní výchovy, což vede k povrchnímu pochopení pravidel a chování v dopravě. Dalším problémem je, že i když školy tyto programy nabízejí, často se omezují pouze na teoretické znalosti bez možnosti praxe. Také motivace dětí k zapojení se do dopravní výchovy často klesá kvůli nezajímavému a neinteraktivnímu způsobu prezentace materiálu.

Na základě identifikovaných problémů lze navrhnout řadu opatření, která by měla vést k výraznému zlepšení. Prvním krokem je zvýšení frekvence a kvality dopravní výchovy ve školách. To by mělo zahrnovat integraci více praktických lekcí, které umožní žákům získat reálné zkušenosti s dopravním prostředím. Další opatření zahrnují zavedení moderních technologií a metod, jako jsou simulace dopravních situací a interaktivní aplikace, které by zvýšily zájem a motivaci dětí se více zapojit. V neposlední řadě je klíčové posílit spolupráci mezi školami, rodiči a místními komunitami, aby se zabezpečilo, že vzdělávací obsah je relevantní a přizpůsobený místním potřebám a situacím, které děti mohou ve svém okolí často potkat. Tyto návrhy by měly přispět k formování zodpovědných a bezpečně se chovajících účastníků silničního provozu již od raného věku.

Na základě výsledků dotazníkového šetření je zřejmé, že existuje několik oblastí, ve kterých lze zlepšit dopravní výchovu dětí a mládeže. Účinná by mohla být následující opatření:

- **zlepšení vzdělávacích programů ve školách:** rozšířit a zefektivnit výuku dopravní výchovy ve školních osnovách. Začlenit interaktivní prvky, jako jsou workshopy, simulace dopravních situací a praktické cvičení v terénu. Poskytnout učitelům a školám adekvátní materiály a podporu pro vedení těchto programů,
- **edukace prostřednictvím moderních technologií:** využít moderní technologie a sociální média k šíření informací o dopravní výchově. Vytvořit interaktivní edukační

aplikace, webové stránky a online kurzy, které budou atraktivní pro děti a mládež. Propagovat bezpečné chování v dopravě prostřednictvím mobilních aplikací a sociálních sítí,

- **zvýšení povědomí o rizicích a následcích:** provést preventivní kampaně a osvětové akce zaměřené na děti, mládež a jejich rodiče o rizicích spojených s nedodržením dopravních pravidel. Zvýraznit důsledky nebezpečného chování v dopravě, jako jsou dopravní nehody, zranění a úmrtí,
- **podpora aktivního přístupu k výuce:** poskytnout dětem a mládeži příležitosti k praktickému cvičení a získávání zkušeností v reálných dopravních situacích. Organizovat exkurze do dopravního prostředí, provádět simulované jízdy a cvičení v bezpečném prostředí. Podpořit aktivní a participativní přístup k výuce,
- **zlepšení spolupráce mezi školami a rodiči:** vytvořit platformy pro spolupráci mezi školami, rodiči a dalšími aktéry v oblasti dopravní výchovy. Usnadnit komunikaci a výměnu informací o bezpečnosti v dopravě mezi školami a rodinnými domovy. Zapojit rodiče do vzdělávacích aktivit a podporovat jejich účast na školních projektech týkajících se dopravní výchovy,
- **zavedení praktických zkoušek a simulací:** kromě teoretického vzdělávání by měly být dětem a mládeži nabídnuty možnosti praktického tréninku a zkoušek. To může zahrnovat například simulace řízení v bezpečném prostředí, kde budou moci cvičit své dovednosti za reálných podmínek, ale bez rizika nehody. Praktické zkoušky mohou poskytnout přímou zpětnou vazbu a pomoci mladým řidičům zlepšit své dovednosti a sebedůvěru na silnici,
- **zvýšení prostředků pro provádění vzdělávacích programů:** poskytnout dostatečné finanční a personální zdroje pro provádění dopravní výchovy ve školách a komunitách. To může zahrnovat financování dodatečných školních aktivit, zapojení odborníků na dopravní bezpečnost do výuky a podporu organizací, které se zabývají dopravní výchovou,
- **kampaně zaměřená na vzory chování:** spustit osvětovou kampaně zaměřenou na prezentaci pozitivních vzorů chování v dopravě. Osoby, které dodržují pravidla silničního provozu a chovají se zodpovědně, by měly být prezentovány jako vzory pro děti a mládež. Tímto způsobem lze vytvořit pozitivní sociální normy a podpořit bezpečné chování v dopravě,

- **zakotvení dopravní výchovy do komplexního vzdělávacího programu:** dopravní výchova by měla být integrována do komplexního vzdělávacího programu, který zahrnuje i další oblasti vzdělávání, jako je environmentální výchova, zdravotní výchova apod. Tímto způsobem lze posílit uvědomění dětí a mládeže o vzájemných souvislostech a dopadech jejich chování na společnost a životní prostředí,
- **monitorování a vyhodnocování efektivity programů:** pravidelně monitorovat a vyhodnocovat efektivitu prováděných vzdělávacích programů v oblasti dopravní výchovy. To znamená sběr dat o znalostech, postojích a chování dětí a mládeže v dopravě a jejich následná analýza. Na základě těchto výsledků lze provádět úpravy a optimalizace programů pro dosažení maximálního pozitivního dopadu.

Tato opatření by měla pomoci posílit povědomí o bezpečnosti v dopravě mezi dětmi a mládeží a vést k snížení počtu dopravních nehod a úrazů v této věkové skupině. Je důležité, aby se tyto iniciativy prováděly komplexně a s dlouhodobým záměrem, aby měly dlouhodobý pozitivní dopad na bezpečnost v dopravě.

Pro efektivní zlepšení dopravní výchovy dětí a mládeže je zásadní provádění komplexních opatření zahrnujících rozšíření kvalitního a interaktivního vzdělávacího obsahu ve školách, využití moderních technologií pro atraktivnější a přístupnější formy učení, a zvýšení povědomí o důsledcích rizikového chování v dopravě. Důležité je také podporovat aktivní zapojení rodičů a širší komunity do vzdělávacího procesu a zajistit dostatečné zdroje pro školy na provádění těchto programů.

4 DISKUSE A SHRNU TÍ

Problematika dopravní výchovy dětí a mládeže je nesmírně důležitá, neboť má zásadní vliv na bezpečnost účastníků silničního provozu a prevenci dopravních nehod. Výsledky provedeného výzkumu poskytují cenné poznatky o současném stavu znalostí, chování a postojů dětí a mládeže v oblasti dopravní výchovy, a ukazují na oblasti, ve kterých je třeba podniknout opatření ke zlepšení.

Znalostní úroveň dopravních pravidel mezi dospívajícími je rozmanitá, ačkoli většina respondentů má povědomí o základních pravidlech, stále existuje podíl, který má tendenci k jejich nedodržování.

Rozmanitost znalostní úrovně dopravních pravidel mezi dospívajícími a tendence některých z nich k nedodržování těchto pravidel může být vysvětlena několika faktory. Prvním z nich je nedostatečná výuka dopravní výchovy ve školách. Mnohdy se stává, že školy poskytují jen omezené informace o dopravních pravidlech bez hlubšího zapojení do praktického tréninku a diskusí o důsledcích nebezpečného chování, což vede k povrchovému porozumění materiálu.

Dalším důvodem je vliv vrstevníků a sociálního prostředí. Dospívající často podléhají skupinovému tlaku a mohou napodobovat rizikové chování svých přátel, což zahrnuje ignorování dopravních pravidel. Tento faktor je zvláště silný, pokud dospívající vnímají, že jejich vrstevníci mají za podobné chování sociální uznání.

Také moderní technologie mohou hrát roli. Rozšířené používání mobilních telefonů a jiných zařízení může vést k rozptýlení a snížení pozornosti, což ovlivňuje schopnost dospívajících dodržovat dopravní pravidla. Tento problém je zvláště významný v situacích, kdy je nutná vysoká míra pozornosti, jako je řízení vozidla nebo chůze po rušné ulici.

Psychologický vývoj dospívajících také může přispět k nerespektování pravidel. V tomto období dochází k vývoji kognitivních a emočních schopností, a mladí lidé mohou experimentovat s hranicemi a testovat autority, což může zahrnovat i překračování pravidel. Pro zlepšení této situace je nezbytné, aby dopravní výchova byla komplexnější a přitažlivější, zahrnující interaktivní a praktické metody výuky, které by mladé lidi nejen informovaly, ale i aktivně zapojily a ukázaly jim praktické důsledky jejich rozhodnutí ve spojení s dopravními pravidly. Zároveň by měla být posílena role rodičů a školy v edukaci a modelování správného chování. Faktory ovlivňující bezpečnostní chování v dopravě zahrnují vzdělávání, osobní zkušenosti, vliv vrstevníků a rodičů, a také moderní technologie a sociální média. Ty mohou být jak podporou, tak rizikovým faktorem.

Nejčastějšími chybami a omyly spojenými s dopravním chováním dospívajících jsou nedodržování pravidel, používání mobilních telefonů během jízdy, nadměrná rychlost a nedostatečná pozornost. Tyto chyby mohou mít závažné následky, včetně dopravních nehod a úrazů. Vzdělávací strategie a metody pro zlepšení znalostí a chování dětí a mládeže v oblasti dopravní výchovy zahrnují interaktivní programy, edukační kampaně, praktické zkoušky a využití moderních technologií. Je důležité, aby tyto strategie byly komplexní a dlouhodobé, a aby zahrnovaly spolupráci mezi školami, rodinami a dalšími aktéry.

Dopravní výchova dětí a mládeže vyžaduje integrovaný a multidisciplinární přístup, který zahrnuje nejen vzdělávání, ale také prevenci, osvětu a změnu chování. Je třeba investovat do efektivních vzdělávacích programů a opatření, která povedou k snížení dopravních nehod a zvýšení bezpečnosti na silnicích pro všechny účastníky.

Dále je důležité podporovat aktivní zapojení rodičů a komunitních orgánů do procesu dopravní výchovy dětí a mládeže. Rodiče hrají klíčovou roli jako vzory chování a zdroj podpory pro své potomky, a proto je nezbytné poskytovat jim prostředky a informace, aby mohli vést diskuse o bezpečnosti v dopravě doma. Spolupráce s komunitními organizacemi, jako jsou dopravní sdružení, místní správy nebo dobrovolnické skupiny, může posílit účinnost dopravní výchovy tím, že poskytne další zdroje, znalosti a podporu v rámci místních komunit. Tímto integrovaným přístupem lze lépe zaručit, že dopravní výchova bude účinná a dostupná pro všechny děti a mládež, a že přinese skutečné pozitivní změny v chování a bezpečnosti na silnicích.

ZÁVĚR

Dopravní výchova dětí a mládeže je nezbytným prvkem v prevenci dopravních nehod a zvyšování bezpečnosti na silnicích. Tato oblast výchovy a prevence zahrnuje širokou škálu aktivit a programů zaměřených na získání znalostí, dovedností a uvědomění si rizik spojených s účastí v dopravě.

Znalosti a dovednosti získané v rámci dopravní výchovy mají nejen praktický význam pro bezpečné chování na silnicích, ale také dlouhodobý dopad na formování chování a postojů dětí a mládeže vůči dopravě. Správně vedená dopravní výchova může přispět k vytvoření bezpečnějšího a ohleduplnějšího prostředí na silnicích pro všechny účastníky.

Klíčovým faktorem pro úspěch dopravní výchovy je komplexní a integrovaný přístup, který zahrnuje spolupráci mezi školami, rodinami, komunitami a dalšími aktéry. Jen tak lze dosáhnout skutečných pozitivních změn v chování a bezpečnosti dětí a mládeže na silnicích a snížit počet dopravních nehod a úrazů.

Práce provedla komplexní analýzu současného stavu znalostí dopravní výchovy mezi dospívajícími a identifikovala klíčové faktory ovlivňující jejich bezpečnostní chování v dopravě. V teoretické části byl proveden přehled současných poznatků o dopravní výchově, zdůrazněn její význam pro dospívající a analyzovány faktory, které ovlivňují jejich bezpečné chování v dopravě. V praktické části byly prezentovány výsledky dotazníkového šetření, které zkoumalo úroveň znalostí dopravní výchovy mezi dospívajícími a identifikovalo specifická rizika vyplývající z jejich nedostatečných znalostí.

Díky dotazníkovému šetření bylo možné získat relevantní data, která poskytla hlubší vhled do současné situace a umožnila formulovat konkrétní doporučení a opatření pro zlepšení situace v oblasti dopravní výchovy a bezpečnosti dospívajících na silnicích.

Práce přinesla několik významných přínosů v oblasti dopravní výchovy dětí a mládeže:

- **identifikace klíčových problémů:** práce identifikovala klíčové nedostatky a rizika spojená s nedostatečnými znalostmi dopravní výchovy u dospívajících. Tímto způsobem přispěla k lepšímu porozumění aktuální situace a připravila půdu pro cílená opatření a intervence,
- **formulace doporučení:** na základě získaných dat byla práce schopna formulovat konkrétní doporučení a opatření, která mají potenciál zlepšit situaci v oblasti dopravní výchovy a bezpečnosti dospívajících. Tato doporučení mohou sloužit jako vodítko pro školy, rodiny, komunitní organizace a další aktéry,

- **zvýšení povědomí:** práce přispěla k zvýšení povědomí o důležitosti dopravní výchovy a bezpečnosti na silnicích mezi veřejností, včetně rodičů, pedagogů a dalších zainteresovaných osob, což může vést k větší podpoře a angažovanosti v otázkách týkajících se bezpečnosti dětí a mládeže v dopravě.

Práce přináší užitečné poznatky a doporučení pro zlepšení dopravní výchovy dětí a mládeže, což má potenciál snížit riziko dopravních nehod a zvýšit bezpečnost na silnicích pro všechny účastníky provozu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ALONSO, Francisco, et al., 2021. *Could Road Safety Education (RSE) help parents protect children? Examining their driving crashes with children on board*. International journal of environmental research and public health, 18.7: 3611.

AMIOUR, Yasser; WAYGOOD, E. O. D.; VAN DEN BERG, Pauline EW, 2022. *Objective and perceived traffic safety for children: a systematic literature review of traffic and built environment characteristics related to safe travel*. International journal of environmental research and public health, 19.5: 2641.

BALADA, Jan. a kol., 2017. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Národní ústav pro vzdělávání. [online]. [cit. 2024-04-07]. Dostupné online z <https://www.msmt.cz/file/41216/>

BALÍK, Jindřich, 2006. *Tatínku, jed' opatrně*. Praha: Albatros. ISBN 80-000-2000-9.

BARTÁK, Jan, 2021. *Osobnostní management*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-3114-3.

BROM, Zdeněk, 2014. *Dopravní výchova: učebnice pro 1.-5. ročník základní školy*. Plzeň: Fraus. ISBN 978-80-7489-036-9.

CDV, 2015. *Dopravní výchova jako celoživotní proces*. Observatoř – bezpečnost silničního provozu. [online]. [cit. 2024-04-07]. Dostupné online z <https://www.czrso.cz/clanek/dopravni-vychova-jako-celozivotni-proces/?id=1615>.

FRIEDL, Johanna, 2002. *261 her pro děti od tří let*. Praha: Grada. Výchova a vzdělávání. ISBN 80-247-0360-2.

GOUNARIDOU, Apostolia; SIAMTANIDOU, Eleni; DIMOULAS, Charalampos, 2021. *A serious game for mediated education on traffic behavior and safety awareness*. Education Sciences, 11.3: 127.

HEINRICHOVÁ, Jitka, 2006. *Bezpečná cesta do školy: [projekt pro dopravní výchovu dětí]*. [Brno]: Centrum dopravního výzkumu. ISBN 80-865-0232-5.

JOCHMANNOVÁ, Leona a KIMPLOVÁ, Tereza, 2022. *Psychologie zdraví: biologické, psychosociální aspekty, digitální a spirituální aspekty*. Psyché. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-2569-2.

KHAN, Noman, et al., 2021. *An adaptive game-based learning strategy for children road safety education and practice in virtual space*. Sensors, 21.11: 3661.

KOVAŘÍKOVÁ, Miroslava, 2020. *Krizové situace ve škole: bezpečnostní problematika ve školní praxi*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2731-8.

LÍMOVÁ, Lucie, 2006. *Teorie dopravní výchovy*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1157-0.

MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ, 2015. *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5351-5.

MIZEROVÁ, Blanka, 2004. *Dávej pozor na auta: dopravní výchova pro 1.-2. třídu*. Havlíčkův Brod: Fragment. Lišák Fridolín - zábavné učení. ISBN 80-720-0418-2.

NIELÄNDER, Peter, 2014. *Pozor, svítí červená*. V Praze: Albatros. Už vím proč? ISBN 978-80-00-03402-7.

NOVAK, Iona, et al., 2020. *State of the evidence traffic lights 2019: systematic review of interventions for preventing and treating children with cerebral palsy*. Current neurology and neuroscience reports, 20: 1-21.

POSPÍŠILOVÁ, Zuzana, 2012. *Hravá autoškola*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4258-8.

STENSON, Chloe, et al., 2021. *The impact of Traffic-Related air pollution on child and adolescent academic Performance: A systematic review*. Environment International, 155: 106696.

STOJAN, Mojmir, 2009. *Škola a zdraví 21: aktuální otázky dopravní výchovy*. Brno: Masarykova univerzita ve spolupráci s MSD. ISBN 978-80-210-5125-6.

STOJAN, Mojmir, 2007. *Dopravní výchova pro učitele 1. stupně ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4251-3.

STOLIČNÝ, Peter, c2013. *Nové pohádky o dopravních značkách: zábava a poučení pro školáky i předškoláky*. Praha: Fortuna Libri. Fortuna Junior. ISBN 978-80-7321-686-3.

ŠTIKAR, Jiří, Jiří HOSKOVEC a Jana ŠMOLÍKOVÁ, 2003. *Psychologie v dopravě*. Praha: Karolinum. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0606-2.

ŠUCHA, Matúš, 2013. *Dopravní psychologie pro praxi: výběr, výcvik a rehabilitace řidičů*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4113-0.

TRIFUNOVIĆ, Aleksandar, et al., 2022. *The importance of traffic playground design for educating children about traffic safety*. In: Proceedings of the 8th International Conference on Industrial Engineering SIE 2022. Univerzitet u Beogradu, Mašinski fakultet. p. 291-294.

VOTRUBA, Josef, 2004. *Dopravní výchova pro 4. a 5. ročník základní školy: II. Díl cyklisty*. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-247-0.

VOTRUBA, Josef, 2001. *Dopravní výchova v rodině*. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-790-1.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Odpovědi respondentů na otázku č. 1	32
Graf 2: Odpovědi respondentů na otázku č. 2	33
Graf 3: Odpovědi respondentů na otázku č. 3	34
Graf 4: Odpovědi respondentů na otázku č. 4	35
Graf 5: Odpovědi respondentů na otázku č. 5	36
Graf 6: Odpovědi respondentů na otázku č. 6	37
Graf 7: Odpovědi respondentů na otázku č. 7	38
Graf 8: Odpovědi respondentů na otázku č. 8	39
Graf 9: Odpovědi respondentů na otázku č. 9	40
Graf 10: Odpovědi respondentů na otázku č. 10.....	41
Graf 11: Odpovědi respondentů na otázku č. 11.....	42
Graf 12: Odpovědi respondentů na otázku č. 12.....	43
Graf 13: Odpovědi respondentů na otázku č. 13.....	44
Graf 14: Odpovědi respondentů na otázku č. 14.....	45
Graf 15: Odpovědi respondentů na otázku č. 15.....	46
Graf 16: Odpovědi respondentů na otázku č. 16.....	47
Graf 17: Odpovědi respondentů na otázku č. 17.....	48
Graf 18: Odpovědi respondentů na otázku č. 18.....	49
Graf 19: Odpovědi respondentů na otázku č. 19.....	50
Graf 20: Odpovědi respondentů na otázku č. 20.....	51
Graf 21: Odpovědi respondentů na otázku č. 21.....	52
Graf 22: Odpovědi respondentů na otázku č. 22.....	53
Graf 23: Odpovědi respondentů na otázku č. 23.....	54
Graf 24: Odpovědi respondentů na otázku č. 24.....	55